

KINANŌ TAKADA KAAKU

Sulemanu kíblenaa 1:1-2:46

Kína Sulemanu yā 3:1-11:43

Yudanŋ kŭ Isarailanŋ kŋkpaatenaa 12:1-16:34

Iliasu yā 17:1-22:54

Adonia a zīda kana kína ũ

¹ Kŭ kína Dauda zī kŭ yúkuyuku, bee tó ò bizanŋ kùala, ĩa dì gí àgŋ a demε.

² Akŭ a ibanŋ pìnε: Ó dikiri kí, ò tó ò nŋkpare wetenne, àgŋ zī kenne àgŋ n gwa, àgŋ wute n sare de ĩa sún n de dorŋ.

³ Akŭ ò gèε ò kpáte kè nŋkpare manai Isarailanŋ bùsun pínki, akŭ ò bò Sunemu nŋgbē Abisagaa, ò a sè ò sù kāao kinanε.

⁴ Nŋkpare pì bi nŋ manamε. Àdigŋ kína gwa àgŋ zī kenε, ama kína dí a dŋ nŋgbē ũro.

⁵ Dauda nanŋ Agi né Adonia a zīda dìte kŭ a ka, akŭ à pì ákāa mé áni kí ble sà. Akŭ à sŋgonŋ sè kŭ sŋdenŋ kŭ gŋgbē gbēnŋn bupla akuri kŭ onigŋ bàà lé ògŋ ténε arenŋ.

⁶ A de dí kpākēi ziki à pi, à kè dera nten ke lεero. Àpi sŋ bi kefenna manamε. Abusalomu mé à yŋ mì à kpàa.

⁷ Akŭ à lédokŋnŋ kè kŭ Zeruya né Yoabuo kŭ sa'ori Abiatao, akŭ ò zè kāao.

⁸ Ama sa'ori Zadoki kŭ Yoyada né Benayao kŭ annabi Natāo kŭ Simeio kŭ Dauda gbēnnanŋ kŭ a dogarinŋ dí ze kāaoro.

⁹ Adonia sa ò kŭ sānŋ kŭ zùnŋ kŭ zùnε mèkpananŋ Gbèmlē kŭ à kú Enlogeli sareε. À a

dakūna kīnanenŋ sīsī n pīnki kū Yuda kū ò de kīna ìba ũnŋ n pīnki.

¹⁰ Adi annabi Natā sīsīro ke Benaya ke Dauda dogarinŋ ke a zīda dakūna Sulemanu.

¹¹ Akū Natā gèè à Sulemanu da Baseba là à pì: Ndi ma kū Agi né Adonia kí blè ó dikiri kīna Dauda dōnaa sarīroo?

¹² Tò, n tó mà lé damma sà lākū ĩni ke nà, n n zīda mì sí kū n né Sulemanu póo.

¹³ N fute n gé kīna Dauda le n pinε, kū à la dānne yā à pì n né Sulemanu mé ani kí ble a gēne ũ à vute a gbàn sō bi? À kè dera Adonia gḥ kīna ũu?

¹⁴ Gɔɔ kū n kpé nten yā onε, mani gē mà yā'i kara se.

¹⁵ Akū Baseba gèè à kīna lè a kpéne gūn, gu kū Sunemu nɔgbē Abisaga teni a gwan. Kīna sō à zī kū.

¹⁶ Baseba kùte à mì pètene, akū kīna a là à pì: Bón n yeii?

¹⁷ À wèa à pì: Baa, mɔkōn mé n la dà makū n zòbleriine kū Dikiri n Luda tóo, n pì ma né Sulemanu mé ani kí ble n gēne ũ à vute n gbàn.

¹⁸ Tera sō ma dikiri kí, Adonia mé à kè kīna ũ, akūsō n a yā dōro.

¹⁹ À sa ò kū zùnŋ kū zùne mèkpananŋ kū sānŋ dasidasi, à n nēnŋ sīsī n pīnki kū sa'ori Abiatao kū zīkari don'arede Yoabuo, ama adi n zòbleri Sulemanu sīsīro.

²⁰ Ma dikiri kí, mɔkōmme Isarailanŋ sā dōnyī n pīnki ò ma tó dí mé ani ke kīna ũ n gēne ũ.

²¹ Ma dikiri kí, tó n ka n dizinŋla, makū kū ma né Sulemanuo, onigō ó gwa taaridenŋ ũme.

22 Kū à kpé àten yā o kū kínao, akū annabi Natā sù.

23 Ò ò kínane kū annabi Natā kú la. Akū Natā gè à kùte kínane à wùte a nèsese kutena

24 à pì: Ma dikiri kí, mɔkɔn mé n pì Adonia ke kína ũ à vute kín n gēne ũ yá?

25 Zaakū à gèe à sa ò gbāra kū zùnɔ kū zùne mɛkpananɔ kū sãnɔ dasidasi. À n nénɔ sisi n pínki kū n zìkari don'aredeo kū sa'ori Abiatao. Òten pò ble kāao, òten í mi tera, òten pì: Luda kína Adonia dɔ kū aafiaao!

26 Ama adi makū n zòbleri sísiro ke sa'ori Zadɔki ke Yoyada né Benaya ke n zòbleri Sulemanu.

27 Ma dikiri kí, ase mɔkɔn mé n kè le, akū n gi gbè kū ani vute kín n gēne ũ oi ókɔnɔ n zòblerinɔne yá?

Sulemanu kana kína ũ

28 Akū kína Dauda pì: À Baseba sísimene. Kū Baseba sù à gè, à sù à zè kína are.

29 Akū kína la dànè à pì: Kū Dikiri kunnaao! Àkū mé à ma bo wari sɔnda pínki gūn.

30 Ladana kū ma kènne kū Dikiri Isarailanɔ Luda tóo, ma pì n né Sulemanu mé ani kí ble ma gbèn à vute kín ma gēne ũ, mani papa gbāra sãnsãmmɛ.

31 Akū Baseba kùte à m̀i pète zíte kínane à pì: Ma dikiri kína Dauda, Luda n dɔ kū aafiaao gɔrɔ sɔnda pínki!

32 Akū kína Dauda pì: À sa'ori Zadɔki sísimene kū annabi Natāo kū Yoyada né Benayao. Kū ò sù kína kīnaa,

33 à pì: À ma ìbanɔ kakara á ma né Sulemanu sé à a di ma baragbāsā, á gé kāao Giɔ.

³⁴ Gwen sa'ori Zadoki kũ annabi Natão ni nĩsi kũa ò a ká Isarailano kina ũ, á kuru pé à wiki lé à pi: Luda kina Sulemanu dõ kũ aafiaao!

³⁵ Abire gbera á su kãao, a vute gbàn àgõ kí ble ma gẽne ũ. Àkũme ma dìte Isarailano kũ Yudano don'arede ũ.

³⁶ Akũ Yoyada né Benaya pì kìnane: À ke le! Dikiri n Luda n légbɛ sí ma dikiri kí!

³⁷ Lákũ Dikiri kú kũnwo nà ma dikiri kí, àgõ kú kũ Sulemanuo le, à a kíkɛ sé lei de n póla se.

³⁸ Akũ sa'ori Zadoki kũ annabi Natão kũ Yoyada né Benayao kũ dogarino gèe ò Sulemanu dì kina Dauda baragbãšã, ò gèe zene Giõ.

³⁹ Akũ sa'ori Zadoki nĩsi tũruu sè Dikiri kpén, à nĩsi pìi kũ Sulemanua. Akũ ò kuru pè, gbẽ sĩnda pínki wiki lè ò pì: Luda kina Sulemanu dõ kũ aafiaao!

⁴⁰ Akũ gbẽ sĩnda pínki bò ò tèi, òten su òten úra pé, òten ponna ke manamana ari zĩte yìgã kĩni kũ òten ke pì yã.

⁴¹ Kũ Adonia kũ gbẽ kũ à nĩ sisino pò blè ò làka, òten su fute, akũ ò kĩnii pìi mà. Kũ Yoabu kuru ũ pìi mà, akũ à pì: Bó zuka mé à dõ wète gũn lɛɛ?

⁴² Adi yã pìi ò à làkaro, akũ sa'ori Abiata né Yonatã kà gõno. Akũ Adonia pì: N'gẽ. Bèèredeme n ũ, maten sí baaru nnan n suo.

⁴³ Akũ Yonatã pì Adoniane: Lenlo! Ó dikiri kina Dauda Sulemanu kà kìn.

⁴⁴ À sa'ori Zadoki kũ annabi Natão kũ Yoyada né Benayao kũ a dogarino gbàre ò gé kãao, akũ ò gèe ò a dì kina baragbãšã.

⁴⁵ Akũ sa'ori Zadoki kũ annabi Natão nĩsi kũa ò a kà kina ũ zaa Giõ. Kũ ò bò gwe, ò sù kũ

pɔnnakenaao, akū wēte loko. Kīni kū a màn gwe.

⁴⁶ Bee derame Sulemanu vùte kín kò.

⁴⁷ Akū ó dikiri kína Dauda ìbanɔ sù ò fɔ kpàa se, ò pì Luda tó Sulemanu tó bo de a pòla! Luda a kíkε gba gbāna de a pòla! Akū Dauda mii nàte à donyĩ kè Dikirine a gádoa

⁴⁸ à pì: Ò Dikiri Isarailanɔ Luda sáabu kpá, kū à tò ma wé sù ma gēnele kana kína ũ gbāra.

⁴⁹ Kū gbē kū Adonia n̄ sisinɔn mà le, akū n̄ laakarīi fùte, baadi a zé kù.

⁵⁰ Kū Adonia ten vīna ke Sulemanune yāi, akū à fùte à gèe à nà Dikiri gbagbakii à a bēne kù.

⁵¹ Akū ò pì Sulemanune: Adonia ten vīna kenneme, à gèe à nà Dikiri gbagbakii à a bēne kūna, àten pì n̄ la da akāa n zòbleriine gbāra, kū ĩni a dero.

⁵² Akū Sulemanu pì: Tó à a zīda kūna dō gbē mana ũ, bee a mikā wén do ni léte zītero. Tó ò sù ò yā vāni ke lèa sō, à gàmε.

⁵³ Akū kína Sulemanu gbēnɔ zì, ò Adonia gò Dikiri gbagbakia. Kū Adonia pìi sù à kùtene, akū Sulemanu pìne: N̄ tá n bea.

2

Dauda léditena Sulemanune

¹ Kū Dauda gagɔɔ kà kāni, à lé dīte a né Sulemanune à pì:

² Maten gé andunia gbē sīnda pínki gékia. N̄ ze gbāna, n̄ n zīda mɔ kū négōgbēmε n ũ!

³ N̄gō Dikiri n Luda yānɔ kūna, n̄gō té a zéi, n̄gō a ɔɔɔki gwa, n̄gō a yāditenanɔ kūna kū a dokayānɔ kū a yá'onnenanɔ, lákū à kú Musa doka takadan nà, yā

kū nten ke sīnda pínki nigō bo mana, n tá pínki nigō nna.

⁴ Len Dikiri ni yā kū à òmēne papa le à pì, tó ma nēno í zīda kūna dō akūsō ò té ma zéi kū nèse mēn doo kū í poyeinaao pínki, ma burino nigō vutena Isarailano kín goro sīnda pínki.

⁵ N yā kū Zeruya né Yoabu kēmēne dō, lākū à Isaraila zīkari don'arede gbēnon plano dēde nà, Nere né Abana kū Yeta né Amasao. À gbē pino dēde, adi ke sō zī goronlo. N aru gō a musu, à kù a asaaa kū a kyatenō.

⁶ N yā kēne n ōndōna lén. Nsun tó a mikā pura kū gbasa à ta miran yīdaro.

⁷ N gbēke ke Giliada gbē Bazilai négōgbēnonē. N í dite gbē kū ánigō pó ble leelenō té, zaakū mókōno mé ò zē kūmao goro kū maten bàa sí n vīni Abusalomunē.

⁸ Biliaminu buri Gera né Simeí, Bahurimu gbē kú kūnwo do. À ma ka pāsīpāsī goro kū maten gé Manaimu. Kū à sù à ma le Yodai, ma la dāne ma pì kū Dikirio mani a dero.

⁹ Bee kū abireo nsun a tó gwe wētāmmanaa sariro. N ōndō, í dō deran ĩni kēne nà à ga kpām à gē miran.

¹⁰ Akū Dauda gà. Yurusalemu fārandi kū ò a vīn òdi pì Dauda wēte.

¹¹ À kē Isarailano kína ũ ari wē bupla, Eblonu wē suppla, Yurusalemu wē baraakuri awēē'aakō.

¹² Sulemanu vùte a de gbàn akūsō à kpata zīni petena.

Adonia ganaa

13 Agi né Adonia gèè à Sulemanu da Baseba lè, akū Baseba a là à pì: Aafian n su yá? À wèa à pì: Aafiamè!

14 Adonia èra à pì: Má yā vī mà onne. Baseba pì: Ñ o!

15 Akū Adonia pì: Ñ dǝ kū kpata de ma pó ũ yā. Isarailano wé kúma ní pínki mà ke ní kína ũ, akū yā lite, ma dakūna mé à kpataa blè, zaakū Dikiri mé à a kà.

16 Tera sà yā mèn don maten wé kemma, ñsun gí kemeneiro. Baseba pì: Ñ o!

17 Akū à pì: Ñ wé kemene kína Sulemanua à Sunemu noḡbē Abisaga kpáma no ũ, zaakū ani gínne kãaoro.

18 Baseba pìne: Tò, mani onenne.

19 Kū Baseba gèè à kína Sulemanu lè Adonia yā pìi musu, akū kína pìi fùte à gèè à dàale à kùtene, akū à èra à sù à vùte a kiblegan. Akū ò sù Basebane kū kiblegba pãndeo, akū à vùte kína oplai.

20 Baseba pì: Póken má yei mà wé kemma, ñsun ma tēro. Akū kína pì: Ñ wé ke Naa, mani n tēro.

21 Akū Baseba pì: Ñ tó ò Sunemu noḡbē Abisaga kpá n vīni Adoniaa à a sé no ũ.

22 Akū kína Sulemanu a da là à pì: Bóyáin nten Sunemu noḡbē Abisaga wé ke Adonianee? Ñ kpata wé ke ne gǝno sàee! Zaakū ma vīnimè. Nten kpata wé ke ne kū sa'ori Abiatao kū Zeruya né Yoabuome.

23 Akū kína Sulemanu la dà à pì: Ma sì kū Dikirio, tó Adonia dí kura a wëndiii yā kū à wé kè dí yairo, Luda yā kemene pāsīpāsī.

24 Zaakū Dikiri ma ka kín, à ma dite ma de Dauda gēne ũ, à ma buri gbà gbãna lákū à a lé sè nà, ma sì

kū Dikirio Adonia ni ga gbārame.

²⁵ Akū kína Sulemanu Yoyada né Benaya dà, à gèè à Adonia lè à dè.

Sulemanu pɛna Abiataa kū Yoabu ganaao

²⁶ Kína pì sa'ori Abiatanɛ: Ñ era ñ tá n gun Anato. À kù ñ game, ama mani n de teraro, zaakū mɔkɔn mé n Dikiri Luda àkpatii sè n doo ma de Daudanɛ arɛ, akūsɔ n zɛ kãao a wari sīnda pínki gūn.

²⁷ Len Sulemanu pè Abiataa lɛ, à a bò Dikiri gbagbana zīn, de yā kū Dikiri ò Eli bedenɔ musu zaa Silo le à papa yāi.

²⁸ Kū Yoabu a baaruu mà, akū à bàa sɔ à gèè Dikiri bizakuta kīnaa, à nà Dikiri gbagbakii à a bēnenɔ kù. Yoabu zè kū Adoniaomɛ yā, ama adi zɛ kū Abusalomuoro.

²⁹ Ò ò kína Sulemanunɛ kū Yoabu bàa lè à gèè Dikiri bizakuta kīnaa, à kú sa'oki pìi sarɛ, akū Sulemanu pì Yoyada né Benayanɛ à gé à láka kãao gwe.

³⁰ Kū Benaya kà Dikiri bizakuta kīnaa, à pìne: Kína pì ñ bo gwe! Akū Yoabu pì: Oi! Gu dín mani gan. Akū Benaya gbēnɔ zī kīnaa à pì: Lákū Yoabu yā wèma nàndí.

³¹ Akū kína pìne: Ñ kenɛ lákū à ò nà. Ñ a de, ní a vī, de a gbēdena pā yā sún wí makū kū ma de bedenɔ musuro.

³² Dikiri ni tó a gbēdena yā wí a musu, zaakū à lète taarisaride gbēnɔn pla kū ní mana dealanɔa. À Nɛrɛ né Abana, Isaraila zīkarinɔ don'arɛde kū Yeta né Amasa, Yuda zīkarinɔ don'arɛdeoo dède ma de lé sari.

³³ N̄ dena yā nigõ wí Yoabu kũ a burinõ musu gɔɔ s̄inda pínki, ama Dikiri nigõ Dauda kũ a burinõ kũ a onnwo kũ a kpataao gba aafia gɔɔ s̄inda pínki.

³⁴ Akũ Yoyada né Benaya ḡεε à Yoabu lè à dè, akũ ò a v̄i a bea zaa gbárannan.

³⁵ Akũ kína Yoyada né Benaya d̄ite z̄ikarinõ don'arède ũ Yoabu ḡεε ũ, sa'ori Zadoki s̄õ, Abiata ḡεε ũ.

Simeï ganaa

³⁶ Kína gb̄ẽnõ z̄i ò Simeï s̄isi, akũ à p̄ine: N̄ be bo Yurusalemu la ñgõ kún. N̄sun bo bera la ñ gé gukearo.

³⁷ N̄gõ d̄õ s̄ans̄an gɔɔ kũ n bikù Kidironua, n gan gwe. Ama n n z̄ida dè.

³⁸ Akũ Simeï p̄i k̄inanε: Yā manamε ma dikiri k̄i. Makũ n z̄òbleri mani kε lákũ n ò nà. Akũ à kú Yurusalemu lε ari à ḡi kè.

³⁹ Wè aakõ gbera Simeï z̄ò gb̄ẽnõn planõ bàa s̄i ò tà Maaka né Akisi, Gata kína k̄inaa, akũ ò p̄i Simeine: N z̄ònõn kú Gata.

⁴⁰ Akũ Simeï f̄ute à ḡarii ȳi a zaakinε, à ḡεε Akisi k̄inaa Gata a z̄ò p̄inõ wetε. Kũ à n̄ lé, akũ à n̄ s̄ete Gata à sù kũnwo.

⁴¹ Akũ ò ò Sulemanunε, Simeï bò Yurusalemu à ḡεε Gata à èra à sù.

⁴² Akũ kína gb̄ẽnõ z̄i ò Simeï s̄isiarε, akũ à p̄ine: Ma tò n la dà n p̄i n s̄i kũ Dikirio, akũ ma lé d̄amma ma p̄i, z̄i kũ n bo la n gε gukea, ñgõ d̄õ kũ n gamε. Akũ n p̄imεnε, yā manamε, n mà.

⁴³ B̄óȳain n bo ladana kũ n s̄i kũ Dikiri t̄óo kpε kũ yā kũ ma d̄annεoo?

44 Akū kína èra à pìne dɔ: Yā vāni kū n kè ma de Daudanɛ dɔngu pínki. Dikiri mé ani tó a vāni pì wí n musu sà,

45 ama ani arubarika damagu à tó Dauda kpata zīni gō pɛtena ari gɔɔ sīnda pínki.

46 Kína Yoyada né Benaya dà, akū à gèɛ à Simeì lè à dè. Len Sulemanu kpata zīni pète le.

3

Sulemanu ɛndɔ wékɛnaa

1 Sulemanu lédokɔnɔ kè kū Misila kína Firi'aunao, à a nénɔgbè sè nɔ ũ à sù káao Dauda wɛten ari àgō a be kū Dikiri ɔnnwo kū Yurusalemu bīnio bo à láka.

2 Gɔɔ birea odi kpé bo Dikirinɛ kòro, akū òdigō sa o kpi musu tãnagbagbakina.

3 Sulemanu ye Dikirii, à a de Dauda yáditenanɔ kūna, ama àdi sa o gbagbaki pìnɔa, akū àdigō turearetiti kpata gwe.

4 Akū à gèɛ sa o zaa Gibiɔ, zaakū gbagbaki pì mé à de a kparanɔla. À sa'opɔ kū òdi ká tén à té kū ò gwe mèn wàa sɔɔro.

5 Gwen Dikiri bò à sùa nana gūn gwāani à pì: N pò kū ní yei wé kema.

6 Akū Sulemanu pì: N gbèkɛ kè n zòbleri ma de Daudanɛ manamana, kū à denne gbè mana nánide nèsepurade ũ yāi. N gbèkɛ zókɔ kènɛ, n tò makū a né tɛn kí ble a gɛnɛ ũ gbāra dí.

7 Tera sà Dikiri ma Luda, n makū n zòblerii kà kína ũ ma de Dauda gɛnɛ ũ. Né fítin ma ũ, má yāke gbá dōro.

8 Makū n zòblerii, má kú n gbè kū n sènɔ té. Ó dasi, oni fɔ ò ní naro ò ní lé dōro.

9 Ñ makū n zòbleri gba òndò, de màgò yā gògò n gbēnɔnɛ a zéa, màgò a mana dōkōnɛ kú a vānio. Tó lenlo, deran mani ke nà mà yā gògò n gbē dasi pìnɔnɛ?

10 Yā kú Sulemanu wé kèe pìi kè Dikirine,

11 akū à pìnɛ: Zaakū yā kú n wé kèn gwe, nídi wèndi gbàna wé kero ke aruzekɛ ke n iberɛnɔ ga, séde yāgògòna a zéa dōnan n wé kè,

12 mani ke lákū n wé kè nà, mani n gba òndò kú wézèo. Gbē ke kun n ā ke n gbera kú anigò òndò lán n bàro.

13 Mani pò kú nídi wé kero kpámma dɔ. Mani n gba aruzekɛ kú gakurio pínki ari n wèndi lén. Kína ke ni ká n ūro.

14 Tó í témai, akūsò í ma yā'onnenanɔ kú ma yāditenanɔ kúna lákū n de Dauda kúna nà, mani n wèndi dɔnnɛ kú mòkakòanaao.

15 Akū Sulemanu vù, à é kú nanan a ò. Akū à tà Yurusalemu, à gèe à zè Dikiri bàka kunna kú Isarailanɔ àkpati arɛ, à sa'opɔ kú òdi ká tén à té kúnɔ kú kennakúkòo sa'opɔnɔ ò gwe, akū à pɔnna pòble kè a ìbanɔnɛ.

Sulemanu yāgògòna karuanɛ

16 Zíkea karua gbēnɔn pla kenɔ sù Sulemanu kīnaa, ò zè a arɛ.

17 Ñ gbē do pì: Ñ gaafara kemɛnɛ kína. Makū kú nɔgbē díó ó kú kpé dokònɔmɛ. Akū ma né ì ókònɔmɛ ó pla kpé pìi gūn.

18 A gɔrɔ aakòde zī nɔgbē pì né ì se. Ókònɔmɛ ó pla kpé pìi gūn, gbēke kú kúoo gwero.

19 Kú nɔgbē pìi wùte a négògbē pìia gwāani, akū à gà.

20 Akū à fùte gwāani lizāndo, à ma négōgbē sè ma sare goro kū makū n zòbleri maten i o, à wùte a sare, akū à a né gèe pìi sè à wùtemene ma sare.

21 Kū ma vu kōnkō mà yō kpá ma néa, akū ma è gè ũ. Kū ma gwà tíii, akū ma è ma nénlo.

22 Akū nōgbē pì gbē do pì: Ekeme! Ma né mé à bēne, n pó mé à gà. Akū nōgbē káaku pì: Ekeme! N né mé à gà, ma pó mé à bēne. Akū òten lékpakōana ke kína are.

23 Akū kína pì: Gbē díkína ten pi a né mé à bēne, n pó mé à gà, akūsō gbē dire ten pi, ekeme, n né mé à gà, a pó mé à bēne.

24 Akū kína pì: À mōmene kū fēnedao. Akū ò sùone.

25 Akū kína pì: À né kū à bēne zōkōre pla, à kpado kpá gbē doa, à kpado kpá gbē doa.

26 Nōgbē kū a né bēne sō, né pii kēne wēnda, akū à pì kínane: Kí, ò né kū à bēne pì kpáa, òsun a dero. Akū a gbē do pì: Ò a zōkōre pla, ó pínki ò kurai.

27 Akū kína yā m̀i zò à pì: À né kū à bēne pì kpá nōgbē káakua. Àsun a dero. A dan gwe.

28 Kū Isarailanō yākpate kū kína kēe pìi mà, ò vīna kēne, zaakū ò è Luda a gbà òndō à yā gōgō a zéa.

4

Sulemanu ibanō

1 Kína Sulemanume Isaraila buri sīnda pínki kína ũ.

2 A b̀usu don'aredenō tón dí: Zadōki né Azariame sa'oriki ũ.

3 Sisa nénō Eliōrefi kū Ahiaome a takadakērinō ũ. Ailudi né Yosafatame yāzībaarukēri ũ.

4 Yoyada né Benayame a zikari don'arede ũ. Zado̅ki kũ Abiataoome sa'orino̅ ũ.

5 Natã né Azariame a gu don'aredeno̅ gbẽ zõkõ ũ. Sa'ori Zabudu, Natã néme a kpàasi ũ.

6 Aisame a be azia ũ. Abada né Adoniramume zòzĩ gbẽ zõkõ ũ.

7 Kína Sulemanu Isarailano̅ bùsu gbẽ zõkõno̅ dìtedite guno̅a gbẽno̅n kuri aweepla. Wè kũ wèo ñ baadi dì su kína kũ a ondenone̅ kũ pòbleo ñ baadi kũ a mo̅o.

8 Ñ tón dí: Uru né mé à Eflaimu burino̅ gu sìside vĩ.

9 Deka né mé à Makaza kũ Salabimuo kũ Besemesio kũ Elbni Betanao vĩ.

10 Esedi né mé à Arubo kũ Sokoo vĩ kũ Efa gu pínki do̅.

11 Abinadabu né mé à Doru gusĩside vĩ. Sulemanu nénogbẽ Tafame a no̅ ũ.

12 Ailudi né Baana mé à Tanaki vĩ kũ Megidoo kũ Betesã gu kũ à kãni kũ Zaretão Yezerili gẽi kpa pínki zaa Betesã ari Abeli Meola ari Yokemeamu dire kpa.

13 Geba né mé à Ramo̅ Giliada vĩ kũ Manase né Yairi lakutu kũ ò kú Giliada gũnno̅ kũ Agobu gu kũ à kú Basão kũ a wéra bĩnide mèn baaakõno̅. Ò ñ zé gùrukpanano̅ kè kũ m̀gotẽome̅.

14 Ido né Ainadabu mé à Manaimu gu vĩ.

15 Aimaza mé à Nafatali gu vĩ. Àkũ mé à Sulemanu nénogbẽ Basema sè no̅ ũ.

16 Usai né Baana mé à Asa gu vĩ kũ Alotio.

17 Parua né Yosafata mé à Isaka gu vĩ.

18 Ela né Simeĩ mé à Biliaminu gu vĩ.

19 Uri né Geba mé à Giliada gu vĩ. Amorino̅ kína Siõ kũ Basã kína Oguo mé ò kú gwe yã. Gebame gu pì don'arede ũ ado̅.

20 Yudanɔ kũ Isarailanɔn dasi lán ísirale b̀usu'atẽ bà. Òdigõ pó ble ò í mi ò pɔnna ke.

Sulemanu nnamana kũ a ɔndõ

21 Zaa Yuflati ari Filisitininɔ b̀usun kũ Misila b̀usu léo, Sulemanu mé à kí blè b̀usuu pìnɔa pínki. B̀usuu pìnɔ gbẽnɔ òdigõ táfe bone ari a wẽndi lén.

22 Sulemanu ɔn gɔrɔ do póblen dí: Flawa asasa bupla akuri, wísiti asasa basɔro.

23 Zù mèkpana kũ ò gwà be mèn kuri, kpàsa zù baro, sã basɔro kũ gãnɔ kũ zõnɔ kũ b̀uganɔ kũ ko mananɔ dɔ.

24 Zaakũ à kí blè b̀usu kũ à kú Yuflati ifálete kpanɔa pínki sena zaa Tifisa ari Gaza, akũsõ yáketé kú gukearo.

25 Sulemanu gɔrɔa Yudanɔ kũ Isaraila kũ ò kú zaa Dã ari Besebanɔ katena n b̀usun n laakarriame, baadi kũ a geepi línɔ kũ a kakapura línɔ.

26 Sulemanu sõ kũ òdi gó gátenɔ kósɔ dúbu siikõme. A sõ kũ òdi dirmanɔ sõ, dúbu kuri awεεpla.

27 Gu gbẽ zõkõ pìnɔ sõ, n baadi òdigõ sunε kũ póbleo a mɔa kína Sulemanu kũ gbẽ kũ òdi su pó ble kãaonɔ pó ũ. Póke di kããmaro.

28 Òdigõ su sõ pìnɔne kũ éseo kũ sèeo dɔ gu kũ ò kún, lákũ ò òdite n baadine nà.

29 Luda Sulemanu gbà ɔndõ kũ wézẽo manamana. Oni fõ ò a dõna lé dõro, lákũ oni fõ ò ísirale b̀usu'atẽ lé dõro nà.

30 Sulemanu ɔndõ de ifábokikpadenɔ kũ Misi-lanɔ póla n pínki.

31 À ɔndõ de gbẽ sinda pínkila. À de Ezera buri Etani póla kũ Maɔli nénɔ Emani kũ Kalakolio kũ Daadao. À tó bò b̀usu kũ ò likainɔ gũn pínki.

³² À yáasi zù dúbu aak̄s̄ ak̄s̄s̄ lè k̄ū à dàn̄o kà dúbu do k̄ū mèn̄ sooro.

³³ À lín̄o k̄ū lán̄o yā bok̄otenaa kè, naana zaa sida lí k̄ū à kú Lebana bùsun ari à gèe pé s̄ès̄v̄lā k̄ū àdi bute b̄ñian̄o. À n̄òb̄ōn̄o yā dàñ̄e do k̄ū bān̄o k̄ū p̄o k̄ū òdi t̄áa o k̄ū k̄uaon̄o k̄ū kp̄òn̄o.

³⁴ Kína k̄ū ò kú andunia ḡūnn̄o a ònd̄o baaruu mà ñ pínki. Bùsu k̄ū bùsuuo pínki ñ gb̄ēn̄o z̄ì ò gé a ònd̄oyā ma.

5

Dikiri ɔn katena soru

¹ Kū Taya kína Hiramū mà k̄ū ò Sulemanu kà kína ũ a de ḡēn̄e ũ, à a ìba ken̄o z̄ì, zaakū Dauda gb̄ēnnam̄e yā.

² Akū Sulemanu légbāzā kè Hiramun̄e à p̄i:

³ Ñ d̄s̄ k̄ū ma de Dauda dí le à ɔnn̄ k̄àte Dikiri a Ludan̄ero, k̄ū buri k̄ū ò likain̄o ten z̄ì ká k̄āo yāi, ari Dikiri ḡèe à ñ k̄éne tintin ũ.

⁴ Tera sà Dikiri ma Luda tò ma ñampaki lè. Iber̄e ke kú gukearo, ásarū ke kunlo.

⁵ Abire yāin má ye mà kpé bo Dikiri ma Ludan̄e, lākū Dikiri ò ma de Daudan̄e nà, à p̄i a né k̄ū áni ká kpatan a ḡēn̄e ũ mé ani kpé boare.

⁶ Ñ gb̄ēn̄o da ò Lebana sida lín̄o z̄s̄z̄m̄en̄e. Ma z̄īkerin̄o ni z̄ī p̄i ke k̄ū n z̄īkerin̄o lēle, mani n z̄īkeri p̄in̄o f̄ina bonn̄e lākū n ò nà pínki. Ñ d̄s̄ k̄ū ó gb̄ēke v̄i à líz̄na d̄s̄ lán̄ ak̄ōn̄o Sid̄ōden̄o b̄aro.

⁷ Kū Hiramū Sulemanu yā p̄i mà, a p̄o kè nna manamana à p̄i: Ò Dikiri t̄ó kpá gbāra, zaakū à Dauda gbà né ònd̄ode, àten do a gb̄ē dasin̄on̄e are.

8 Akū Hiramū gbēno zī Sulemanua à pì: Ma légbāzā kū n kèmenε mà. Mani ke lākū n̄ yei nà sida líno kū pini líno yā musu.

9 Ma zīkerino ni lí pino sé zaa Lebana kpino musu, oni kipao ísira léa, mani yīyī mà gbēno zionne ísira musu. Gu kū n òmenen, gwen mani tó ò kátennne, gbasà n̄ táo. Mókōn sō, yā kū má ye n̄ kēmenen dí: N̄ póble kpá ma ondenoa.

10 Len Hiramū òigō sida líno kū pini líno kpá Sulemanua le lākū à yei nà.

11 Sulemanu sō àdigō póblewε kpáa wè kū wèeo ton wàa pla kū nísio líta dúbu wàa pla.

12 Dikiri Sulemanu gbà ondo lākū à a lé sène nà. Hiramū kū Sulemanuo nna kū kōo, akū ò lédokōno vī.

13 Kína Sulemanu gbēno sèse Isaraila burino té pínki à n̄ dá zī pì gūn gbēnon dúbu baraakuri.

14 Àdigō n̄ zī Lebana bùsun mo kū mo gbēnon dúbu kuri. Gbē pino dì ke Lebana mo do, akū òdi su ò ke be mo plapla. Adoniramume zòzī pì gbē zōkō ũ.

15 Sulemanu gbè'arinō vī gukpiden gbēnon dúbu basiikō, a sèserino sō gbēnon dúbu baaakō akuri.

16 Gbē pino baasi, Sulemanu gbēno ditedite gbēnon dúbu aakō kū wàa aakōo, ògō wé pá zī piia.

17 Kína yā dìte, akū ò gbè gbèntē manano yōyō ò à, ò sète ò sùo kpé pì ēpetegbeno ũ.

18 Len Sulemanu zīkerino kū Hiramū zīkerino kū Gebalidenō lí zōzō le ò kèkè, ò gbèe kèkè kpé pì bobo ũ.

6

Dikiri on katēnaa

¹ Isarailanŋ bona Misila wè wàa pla kũ basiikõoo gbera, Sulemanu kíblena wè siikõden, a mŋ plade kũ òdi pi Zivi gũn, akũ à nà Dikiri ɔn katenaana.

² Kpé kũ à bò Dikirinεε pìi gbàna kà gàsákuru baaakõ, a yàasa baro, a lei baraakuri.

³ Kpé pìi èda vī a are, a gbàna lεεε kũ kpé pìio gàsákuru baro, a yàasa sō gàsákuru kuri.

⁴ À a wondonŋ bòbo, a lénɔn de yàasa, a gũn kpa kpakoto.

⁵ À kpéneŋ bòbo à lika kpé pìii kũ a Ludakukio kpa plapla kũ a kpeo.

⁶ À didikõana aakõkõ, kpéne kũ ò kú zĩtenŋ yàasaa kà gàsákuru sɔsɔro, a kũ ò kú guraguranŋ sud-dodo, a kũ ò kú musunŋ supplapla. Dikiri kpé gbè kũ ò kú musunŋ yàasa kĩa zĩte pói, de ò e ò kpéne pìi líkõkúnŋ didia kpé pìi gbèfõnaa sari yāi.

⁷ Kũ òten kpé pìi bo, ò bò kũ gbè kũ ò à zaa a yõkiaomε. Odi ére ke gā ke zĩkebo ke kĩni ma kpé pìi bokiaro.

⁸ Kpéne kũ ò kú zĩtenŋ pínki gēki kú a gènɔmidõki kpame. Didiki gèε kpéne kũ ò kú guraguranŋ kũ kpéne kũ ò di a musunŋ kĩnaa.

⁹ Kũ à kpé pìi bò à làka, à dō kũ zà líno kũ sida lí lèketenŋ.

¹⁰ À kpéne pìnŋ bò kpé pìi gbàna lémmε. A pínki lei gàsákuru sɔsɔromε, akūsō ò ní pépe kpé pìia kũ sida lío.

¹¹ Akũ Dikiri yā ò Sulemanunε à pìi:

¹² Kpé kũ nten bo díkĩna yā musu, tó nteni ma ɔdõki gwa, tó n ma yādannenanaŋ kè, tó ní yā kũ ma

diteíneno kūna nten zĩ kea, mani lé kū ma sè n de Daudane papanne.

13 Manigõ kú ma gbẽ Isarailano té, mani n tónlo.

14 Kū Sulemanu kpé pì bò à làka,

15 à sida lí lèketeno nàna a gb̃ia a gūn kpémkpem zaa zĩte ari a sakaa, akū à pini lí lèketeno kpàte a zĩte pínki.

16 À kpéne kè kpé pì gūn Ludakuki ũ, a gb̃ana kà gàsākuru baro, akū à sida lí lèketeno nàna a gb̃ia kpémkpem zaa zĩte ari a sakaa.

17 Kpé pì kpéda gb̃ana kà gàsākuru bupla.

18 Sida lí kū ò nàna kpé pì gūn, ò zĩ kèa lán tūru kū lávu pianaao bà. A pínki bi sida líme, a gbè ke dí bo gukea ò èro.

19 À kpé pì né kèke Dikiri bàka kunna kū Isarailano àkpati ditekì ũ.

20 Kpéne pì gb̃ana kà gàsākuru baro, a yàasa do baro, a lei s̃o baro. À wura atēne nàna kpéne pì gb̃ia pínki. À turaretitikpataki kū ò kè kū sida lío nàna kū wuraa do.

21 À wura atēne nàna kpéda gb̃ia do, akū à m̀kakõana kū ò pì kū wuraaono lòkoloko kpéne gb̃i kū à wuraa nànaaa p̃ia kpélele kpa.

22 À wuraa nàna kpé pì gūngūn kpémkpem kū turaretitikpataki kū à kú kpéne pì sareo.

23 À kù lí à kerubuno ũ mèn pla, à dite kpéne gūn. Kerubuu pino lei kà gàsākuru kuri.

24 Ñ dèmbereno gb̃ana kà gàsākuru s̃os̃oro. Zaa dèmberè do léa la ari a do léa dire a gb̃ana kà gàsākuru kuri.

25 Kerubu mèn pla pìnɔ̀ bòkɔ̀a, ò leeleme.

26 N̄ pla n̄ pínki lei kà gàsákuru kurikuri.

27 Akū à n̄ káte kpé pì né gūn. N̄ dèmbereɛnɔ̀n poroporona, a do dèmbere gèe à pè gb̄ia dire, a do pò pè gb̄ia la, akū n̄ dèmbere kū ò ḡnɔ̀ pèkɔ̀a kpéne pì guragura.

28 À wuraa nàna kerubuu pìnɔ̀a dɔ̀.

29 À ɔ̀zĩ kè kpé pì gb̄inɔ̀a kpéda kū a néo pínki, à kerubunɔ̀ wānzān kè kū domina líɔ̀ kū lávu piananɔ̀.

30 À wuraa kpàte kpé pì zĩte dɔ̀, kpéda kū a néo pínki.

31 À kpéne pì gb̄anɔ̀ kū a lípetenɔ̀ kè kū kù lío. A musu kè s̄nte.

32 À ɔ̀zĩ kè kù lí gb̄a mèn pla pìnɔ̀a, à kerubunɔ̀ wānzān kè kū domina líɔ̀ kū lávu piananɔ̀, akū à wuraa nànaa.

33 À kpéda gb̄a lí kè kusuru siikɔ̀ kū kù lío dɔ̀.

34 À a gb̄anɔ̀ kè kū pini lío né pla. Gb̄aa pìnɔ̀ né pínki d̄i nakɔ̀a guragura.

35 Akū à ɔ̀zĩ kè gb̄aa pìnɔ̀a, à kerubunɔ̀ wānzān kè kū domina lío kū lávu pianaao, akū à wuraa nànaa.

36 À b̄ini b̄ò à lika a ɔ̀nnyĩ. B̄ini pì gb̄è kū ò ànɔ̀ v̄ĩ didikɔ̀ana leu aakɔ̀kɔ̀, akū sida lí kū ò z̄nɔ̀ kpákpa a musu.

37 Ò Dikiri kpé pì ɛ̀ pète Sulemanu kíblena wè siikɔ̀den, a mɔ̀ kū òdi pi Zivi gūmmɛ,

38 akū ò a lakiti kè a wè kuri awɛɛdoden, a mɔ̀ s̄raakode kū òdi pi Bulu gūn lákū à kpé zĩ d̄ite nà. A bona kū a k̄ekenaao kà wè suppla.

7

Sulemanu be bonaa

¹ Sulemanu a be bona zĩ kè pínki wè kuri awεε'aakõme.

² À kpé kũ òdi pi Lebana líkpe bò, a gbàna kà gàsákuru basõro, a yàasa kà gàsákuru bupla akuri, a lei sõ baraakuri. A sida línõ pètepete dõro siikõ, akũ à sida lí kũ ò àno dàdańla

³ mèn bupla awεεsõro, dõro kũ dõroõo gërogëro leu aakõ, akũ à sida línõ kpàkpa lí kũ ò kpàa pìnõla.

⁴ À a wondonõ bõbo didikõana dõro aakõkõ, n are dõdõkõana.

⁵ Kpé pì lénõ lei kũ a yàasao pínki leelemε. A lénõ mèn aakõkõ dire kpa kũ la kpao, n are dõdõkõana.

⁶ À lígbano pètepete kpé pì kpélele. Kpélele pìi gbàna kà gàsákuru bupla akuri, a yàasa sõ baraakuri. À gānu bò lígba pìnõ are, akũ à lígbano pètepete à èda dõ gānu pì léa.

⁷ À a kiblegbaa dìte gānu pìn. Gwen àdi yā gõgõn, akũ òdi pi Yākpatekεkpe. À sida lí lèketenõ nàna a gbàia zaa zĩte ari a sakaa.

⁸ A kpé kũ àdi in kú are. À bõkõa kũ gānu pìio. Len kpé kũ à dõ Firi'auna nénõgbẽ kũ à sè nõ ùne de le dõ.

⁹ Kpé pìnõ bona, gbè mananõn ò pèteo ari à gèe pé a sakaa. Ò gbèe pìnõ yõ gbasa ò zõzõkõre kũ sàkasakaa kpa plapla pínki. Lemε on kpa de le kũ bàai kpao.

¹⁰ Ò kpé pìnõ ẽ pète kũ gbè gbèntẽ mananõ, a kenõ gbàna kà gàsákuru kuri, a kenõ sõ soraakõ,

¹¹ gbasa ò bò kũ gbè mana kũ ò yõ ò àno kũ sida lío.

12 À bīni bò à līka on zōkō pīii, à gbè kū ò àno vī didikōana dōro aakō, akū sīda lí kū ò àno kpákpa a musu, lākū Dikiri kpé kū a èdaao on bīni de nà.

Dikiri on pōno

13 Kína Sulemanu gbēno zī ò Huramu sísi zaa Taya, akū ò sù kāao.

14 Huramu pì da bi Nafatali burimε, akūsō gyaanoμε. A de bi Taya gbēmε, akūsō mōgotē zīkeriimε. Huramu pì ondō kū asānsīnio kū dōnaao vī mōgotē zī sīnda pínki gūn. Kū à sù kína Sulemanu kīnaa, akū à zī kū à dàare kè pínki.

15 À mōgba pì mèn pla kū mōgotēo. A pínki lei kà gāsākuru baro plansari, a lé yàasa kà kuri awεεpla.

16 À a fūraa pì kū mōgotēo mèn pla à kùte mōgba pìno musu. Fūraa pìno lei kà gāsākuru sōsōoro.

17 À mōkakōananō pì, akū à fīfī a fūraa pìnoa lán mōwakare bà, ò lokolokona mèn suppla.

18 À pōno pì lán bīsi néno bà à dōdo mōgba fūraa pìnoa à likai dōro pla, mōkakōanaa pìno gēi kū a musuo. A fūraa pìnon leεleme pínki.

19 À Dikiri kpé èdaa mōgba fūraa pìno pì kū dōnaao lán tafetira vù bà. Tafetira vù pìno lei kà gāsākuru siisiikō.

20 Bīsi né pìnon dōdo mōgba fūraa pìno kūdōki musu mèn wàa dodo likana mōkakōanaa pìnoi dōrodōro.

21 Akū à mōgba pìno pètepete kū ò Dikiri kpé èda kūna. À tó kpà opla pōne Ani Káte, oze pó sō Gbāna Kúa.

22 Mōgba pìno fūranō bò lán tafetira vù bà. Len à mōgba pìno pì le pínki.

23 À mòò kàsa íkaki ũ bùkutu. A lé la kpa ari a lé dire kpa kà gàsákuru kuri, a lei kà gàsákuru sɔɔro, a lé yàasa sɔ̄ baraakuri.

24 À ɔzĩ kè íkaki pìia lán tùrunɔ̀ bà, à lĩka a léi gēi dòrɔ̀ pla, gàsákuru do pínki tùru mèn kuri. À íkaki pìi kàsa lɛɛɛ kũ tùru wānzānde pìnɔ̀.

25 Íkaki pì di zùsa mèn kuri awɛɛplanɔ̀. Zù mèn aakõnɔ̀ mì dɔ̀ gugbānduru kpa, mèn aakõnɔ̀ ifālete kpa, mèn aakõnɔ̀ gènɔ̀midɔ̀ki kpa, mèn aakõnɔ̀ sɔ̄ ifāboki kpa. Íkaki pì di n̄ musu, akūsɔ̄ n̄ pòrɔ̀nɔ̀ dɔ̀dɔ̀ guragurá.

26 Íkaki pìi gègetee kà ɔ̀la yàasa ũ. A sã de lán oro sã bà, lán tafetira sã bà. Dirɔ̀m lé wàa do ín àdi sí.

27 À tadibɔ̀nɔ̀ pì kũ mògotēo mèn kuri. N̄ pínki gbàna kà gàsákuru siikɔ̄, a yàasa dɔ̀ siikɔ̄, a lei sɔ̄ aakɔ̄.

28 Kũ ò tadibɔ̀ pìnɔ̀ pì, ò mò lèketenɔ̀ kpà à gbáno dagura.

29 Akũ ò músu wānzānno kè mò lèketee pìnɔ̀a pínki kũ zùsa wānzānno kũ kerubu wānzānno. Ò lāvutāna wānzān kè músuu pìnɔ̀ kũ zùsa pìnɔ̀ musu kũ a gēio.

30 Tadibɔ̀ pìnɔ̀ mògotē gére kũ gòoo vĩ mèn siisiikɔ̄. Ò gbá vĩ mèn siisiikɔ̄ dɔ̀. Gbá pìnɔ̀ musun òdi ta din. Ò gbá pìnɔ̀ kàsa, ò lāvutāna wānzān kè a kpa siikɔ̄a.

31 Tadibɔ̀ pìnɔ̀ lé wēna bùkutu, a lé kpa bona gàsákuru do, akūsɔ̄ à lòkotoo kà ɔ̀tā do. Ò wānzān kè a lé kũ à bò musua dɔ̀. Tadibɔ̀ pìnɔ̀ mò lèketee kusurudenɔ̀ vĩ, ò de bùkuturo.

32 Gére pìnɔ̀n kú mò lèketee pìnɔ̀ gēi. A gònɔ̀ pépena

tadibɔɔ pìnɔ gbána. Gére pìnɔ lei kà gàsákuru do kũ a kusuo.

³³ Ò gére pìnɔ pì lán sōgo pò bàme. Ò a gònɔ kũ a gérenɔ kũ a m̀tererenɔ kũ a oronɔ kàsa kũ m̀gotẽo pínki.

³⁴ Tadibɔɔ pìnɔ kũki vĩ mèn siisiikõ a kusurunɔa.

³⁵ Tadibɔɔ pìnɔ musu de b̀kutu, a lei kà ɔtã do. A gbáno kũ a m̀ l̀ketenɔn na tadibɔɔ pìnɔ musu.

³⁶ À kerubu wãnzãn kè a gbáno kũ a m̀ l̀ketenɔa kũ músu wãnzãnnɔ kũ domina línɔ wãnzãnnɔ, gu kũ à lè pínki. À lãvutãna wãnzãn kè à likai dɔ.

³⁷ Len à tadibɔɔ pìnɔ pì lɛ. À kàsa pò dokõnɔ gũmme, n̄ z̄k̄k̄e kũ n̄ bonaaɔ l̄el̄em̄e.

³⁸ Akũ à dàgaa pì kũ m̀gotẽo mèn kuri. A pínki d̄i í sí dirɔm l̄e siisiikõ. Dàgaa pìnɔ yàasa kà gàsákuru siisiikõ. Kũ à dàgaa pìnɔ d̄idi tadibɔ mèn kurii pìnɔa,

³⁹ akũ à kàte Dikiri kpé are, mèn sɔɔro ɔplai, mèn sɔɔro ɔzei. À íkaki p̄i d̄ite ɔze kpa Dikiri kpé kusuru kũ à kú ifãboki gènɔmid̄oki kpa sare.

⁴⁰ Akũ Huramu oro túbukabɔnɔ kũ a sétɛbɔnɔ kũ ta arusiɔnɔ pì dɔ. Len à Dikiri ɔn z̄i kũ kína Sulemanu dàare kè lɛ, à a lakiti kè pínki.

⁴¹ Z̄i kũ à kèe pìnɔn dí: M̀gba mèn pla, a f̀ura kũ à b̀o lán lo bà kũ à kú m̀gba pìnɔ musu mèn pla, m̀kakõana kũ à zã blèo a f̀uraa pìnɔa mèn pla,

⁴² b̄isi né kũ à d̄d̄ɔ m̀kakõanaa pìnɔa musu mèn wàa pla. À kè ari d̀rɔ pla zãbleɔ ũ m̀gba f̀uraa pìnɔa.

⁴³ Tadibɔɔ pìnɔ mèn kuri kũ a dàgano mèn kuri.

⁴⁴ Íkaki mèn do kũ z̄usa kũ à kú a z̄itenɔ mèn kuri awɛɛpla.

⁴⁵ Túbukabɔɔ pìnɔ kũ a sétébɔɔ kũ ta arusibɔɔ. Pó kũ Huramu pì kína Sulemanunε Dikiri ɔn pó ũnɔ pínki, à n pí kũ m̀gotē kũ ò l̀bɔɔmε.

⁴⁶ Kína tò ò pó pìnɔ kàsa kũ Yoda gb̀lio zaa Suko kũ Zaretāo dagura.

⁴⁷ Sulemanu dí tó ò pó kũ ò pì kũ m̀gotēoo pìnɔ ȳ kilooa à a t̀kisi d̀ro, kũ à kè dasi yāi.

⁴⁸ Sulemanu pó kũ à kú Dikiri kpé gūnnɔ pì dɔ, turaretitikpataki kũ ò kè kũ wuraaoo kũ wura teburu kũ òdi Dikiri burodi kátεaao

⁴⁹ kũ fitiladibɔ kũ ò kàte kpéda gūn kpéne are ɔplai kũ ɔzeo mèn ɔɔɔro. Ò pì kũ wuraaoo atēne kũ a fitilanɔ kũ a kpàkonɔ pínki, ò lávu wānzān kēm̄ma.

⁵⁰ À wura tokonɔ pì dɔ kũ fitiladεbɔɔ kũ tanɔ kũ ḡmbɔɔ kũ tésibɔɔ kũ kpéne kũ òdi pi Ludakuki gb̀a asigbenɔ kũ kpéda pónɔ.

⁵¹ Kũ kína Sulemanu Dikiri ɔn zī pìi kè à làka pínki, akũ à sù kũ wuraaoo kũ andurufuuo kũ pó kũ a de Dauda d̀te Dikiri pó ũnɔ, akũ à kà Dikiri ɔn aruzεkεkatekin.

8

Tana kũ Dikiri àkpatii a kpén

¹ Akũ kína Sulemanu Isaraila gb̄ z̄k̄ɔnɔ sisi Yurusalemu, n buri don'arɛdenɔ kũ n ɔmbedenɔ n pínki, de ò su ò Dikiri bàka kunna kũnwo àkpati sé Dauda w̄te kũ òdi pi Zaī ò suo.

² Akũ Isarailanɔ kàkara a are n pínki mɔ supplade Etanimu dikpεgɔrɔ zī.

³ Kũ Isaraila gb̄ z̄k̄ɔnɔ kàkara n pínki, akũ sa'orinɔ Dikiri àkpatii pìi sè

4 kũ dakarɛki kutao kũ Dikiri pɔ́ kũ ò kú a gũnno. Sa'orino kũ Levi burino mé ò pɔ́ pino sè ò sùo,

5 akũ kina Sulemanu kũ Isaraila kũ ò kàkaraaino sa ò kũ sãno kũ zũno àkpatii pì arɛ. Pɔ́ kũ ò sa òoo pino dasi kè zɔ́kɔ́, adi sí naroro.

6 Akũ sa'orino gè kũ Dikiri bàka kunna kũnwo àkpatiio a kpén ari kpéne kũ òdi pì Ludakukin. Ò dìte a dìtekiã gwe kerubuno gèi.

7 Kerubuu pino dèmberenon poroporona àkpatii pì kũ a sélinola.

8 A séli pino gbãna ari òdi n lé e Dikiri kpé kpéda gũn, ama òdi e onno. Lí pino kú gwe ari kũ a gbãrao.

9 Póke kú àkpatii pì gũnlo, tó adi ke gbè anlo mèn pla kũ Musa dân zaa Orebu, gu kũ Dikiri pì a bàka nigɔ́ kú kũ Isarailano n bona Misila gbera baasiro.

10 Kũ sa'orino bôte Dikiri kpén, túsukpe kpé pì pà,

11 odi fɔ́ ò gè ò n zĩ ke gwero túsukpe pì yã, zaakũ Dikiri gakuri a kpé pà.

12 Akũ Sulemanu pì: Dikiri pì ániɔ́ kú túsukpe sira gũmme.

13 Akũ à pì Dikiriɛ: Ma kpé naasi díkĩna bõnne, nɔ́ kú a gũn gɔ́ɔ sĩnda pínki.

14 Akũ à lite à arɛ dò paria à sa mana ònne.

15 Akũ à pì: Ò Dikiri Isarailano Luda sáabu kpá! À lé sè ma de Daudanɛ, akũ à pàpa. Zaakũ à pì,

16 zaa gɔ́ɔ kũ a a gbè Isarailano bôte Misila, ádi Isaraila wète ke dìte ò kpé bon arero. Daudan a sè a gbè Isarailano don'arède ũ.

17 Kũ ma de Dauda ye à kpé bo Dikiri Isarailano Ludanɛ,

18 akū Dikiri pìne kpébonaare de a tó gō kúa laasun kū à kèe pì mana,

19 ama adi ke àkū mé ani boarero, a zīda né ke mé ani boare.

20 Akū Dikiri kè lākū à a lé sène nà. Ma gō ma de Dauda gēne ū, ma vute Isaraila kpatan lākū Dikiri Isarailanŋ Luda a lé sè nà, akū ma kpé dí bōne de a tó gō kúa yāi.

21 Gwen ma Dikiri àkpati diteki kèken. Dikiri bàka kunna kū ó dizinŋ n̄ bona Misila gbera yā kú a gūn.

Sulemanu aduakena a gbēnne

22 Sulemanu are dō Dikiri gbagbakia Isaraila kū ò kakarana gwenŋ wára n̄ pínki, akū à a onŋ sè musu

23 à pì: Dikiri Isarailanŋ Luda, gbēke dì sí lekōa kūnwo musu ke zītero. N gbēke gūn n bàka kú kū n zòbleri kū ò té n zén kū nèsedoonŋ.

24 N yā kū n a lé sè n zòbleri ma de Daudane pàpa. N ò kū léome yā, gbāra sà n pàpa.

25 Tera sà Dikiri Isarailanŋ Luda, n lé sè n zòbleri ma de Daudane n pì, tó a burinŋ n̄ zīda kūna dō akūsō ò té n zén lākū à téi nà, onigō kú Isaraila kpatan gorŋ sīnda pínki.

26 Isarailanŋ Luda, n̄ tó yā kū n ò n zòbleri ma de Daudane ke yāpura ū sà.

27 Ama Luda, ñigō kú zīte la yāpuran yá? Musu kū a leikeo ni fō à n síro, bele kpé kú ma bōnne díkīna sàa?

28 Dikiri ma Luda, n̄ laakari dō makū n zòbleriia, n̄ ma aduakena kū ma kutekenaó sí. N̄ sã kpá ó kū makū n zòbleri maten dōnyī kū adua kū maten kemmao gbāra.

29 Ñ tó n wé gō pena kpé díkĩnaa gwāani kũ fānantēo, gu kũ n pì n tó nigō kúa díkĩna pìi. Ñ adua kũ makũ n zòbleri madì ke aredona gu día ma.

30 Tó makũ n zòbleri ke n gbē Isarailano are dō gu día, tó ó wé kemma, ñgō ó wékēna sí zaa n kúkia musu ñ sùru ke kũoo.

31 Tó gbē taari kè a gbēdakenē, akũ ò pìne à yā sí kũ n tóo, tó à sù à yā sì kũ n tóo n gbagbaki dí are,

32 ñgō ze kũńwo zaa n kúkia musu ñ mońne. Ñgō yā gōgō n zòblerinone ñ yā da taaridela, de a yākena wí a musu ñ yā nna kpá taarisaridea, de ò le ò dō kũ à yāke vīro.

33 Tó n gbē Isarailano ibereño zìi blèmma durunna kũ ò kenne yāi, ò tà kũńwo, tó ò era ò are dōmma ò n sisi, tó ò wé kemma ò kúte kenne kpé díkĩnaa,

34 zaa n kúkia musu ñgō ze kũńwo ñ sùru ke kũńwo kũ ñ durunnao, ñ su kũńwo bùsu kũ n kpà ñ dizinōa díkĩna pìi gũn.

35 Tó ludambe gō da wárawara, legũ dì maro kũ ò durunna kenne yāi, tó ò are dō gu díkĩnaa ò wé kemma ò n sisi, akūsō ò kpe li ñ durunnae kũ n wé tāmma yāi,

36 zaa n kúkia musu ñgō ze kũńwo ñ sùru ke kũńwo kũ ñ durunnao. Ñgō ñ da zé manan, ñ tó legũ ma n bùsu kũ n kpà n gbēnoa ñ pó ũ dí gũn.

37 Tó nà ke gagagyā kà bùsu dín, ke pówesirakũ ke pópukpana ke kwanō ke kwa'eseblerino ke tó ibereño lika ñ wēte kei ke tó kisira ke gyā gē ñ té,

38 tó ñ gbēke yā kũ à a le dō, tó à a o dō kpé díkĩna kpa, tó à wé kemma à kúte kenne,

39 zaa n kúkia musu ñgō ze kãao ñ sùru ke kãao, ñ

kpáí. Ngõ fīna bone a yākenaaa, zaakū ń a nèse d̄s. Mòkōn mé ń gbě sīnda pínki nèse d̄s.

⁴⁰ Len onigõ vīna kenne le ari ń wèndi lén b̀usu kũ n kpà ń dizin̄a d̄ikĩna gũn.

⁴¹⁻⁴² Zaakū oni n tó z̄ókõ kũ n gāsā gbānao kũ n ɔ kũ à poronaa baaru ma, tó gbě z̄it̄o kũ à de n gbě Isaraila buri ũro b̀ò b̀usu z̄àzān à s̀u n tó yāi, tó à are d̀ò kpé d̄ía à wé kemma,

⁴³ zaa n kúkia musu ngõ ze k̄āao n̄ yā kũ à wé kemma kene, de andunia buri sīnda pínki le à n tó d̄s, ò vīna kenne lākũ n gbě Isarailan̄o d̄i kenne nà, onigõ d̄s kũ n tó kú kpé kũ ma b̀ò d̄ía.

⁴⁴ Tó n gbēn̄o b̀òte ò gèe z̄ì ká kũ ń iberen̄o, bee gu kũ n n̄ z̄īn pínki, tó ò are d̀ò wēte kũ n s̀e d̄ía kũ kpé kũ ma b̀onne d̄ío, tó ò wé kemma,

⁴⁵ zaa n kúkia musu ngõ ze kũn̄wo kúte kũ ò kenne yāi, n̄ yā nna kpám̄ma.

⁴⁶ Zaakū gbēke d̄i gí durunna keiro, tó ò durunna kenne, tó n p̄o f̄ényĩ n n̄ ná ń iberen̄one n̄ ɔĩ, tó ò tà kũn̄wo n̄ b̀usun z̄iz̄on̄o ũ b̀usu z̄àzā ke a k̄ānin yá,

⁴⁷ tó ò nèsee lite b̀usu kũ òten z̀ò blen p̄i gũn, tó ò èra ò kúte kenne gwe ò p̄i: O durunna kè, o taari kè, o yā vāni kè,

⁴⁸ tó ò are d̀omma kũ nèse mèn doo kũ n̄ p̄oyeinaao pínki zaa b̀usu kũ òten z̀ò blen n̄ iberen̄one p̄i gũn, tó ò are d̀ò b̀usu kũ n kpà ń dizin̄a kũ wēte kũ n s̀eɔo kũ kpé kũ ma b̀onne d̄íooa, tó ò wé kemma,

⁴⁹ zaa n kúkia musu ngõ ze kũn̄wo kúte kũ ò kenne yāi, n̄ yā nna kpám̄ma.

⁵⁰ Ngõ s̀uru ke kũ n gbě kũ ò durunna kennēn̄o kũ taari kũ ò k̄eɔo, n̄ tó gbě kũ òten z̀ò blēn̄en̄o n̄

wēnda gwa,

⁵¹ zaakū n póvīnanŏmε, n gbē kū n ń bóte Misilanŏ wétamma pāsī gūnnŏmε.

⁵² Ñ tó n wé gō kú makū n zòbleriia, ñ sã kpá kúte kū ma kènnei kū kúte kū n gbē Isarailanŏ kènneo. Ñ sã kpányī gŏŏ kū ò wiki lèmma pínki.

⁵³ Dikiri Luda, zaakū andunia buri sīnda pínki gūn mókŏnŏn n ń sé n gbēnŏ ũ, lákū n ò n zòbleri Musa gāi nà gŏŏ kū n ó dizinŏ bòte Misila.

⁵⁴ Gŏŏ kū Sulemanu ten wé ke Dikiria, à kutena a kosoame kū a ŏnŏ porona musu. Kū à adua kè à làka, akū à fùte à zè Dikiri gbagbakia gwe,

⁵⁵ akū à sa mana ò Isaraila kū ò kú gwenŏne ń pínki, à ò gbānagbāna à pì:

⁵⁶ Ò Dikiri sáabu kpá, zaakū à ókŏnŏ a gbē Isarailanŏ gbà ĩampaki lákū à ò nà. Yã mana kū à a lé sè a zòbleri Musa gāinŏ pāpa pínki, a ke dí léte pāro.

⁵⁷ Dikiri ó Luda gō kú kūoo, lákū à kú kū ó dizinŏ nà. Àsun ó tónlo, àsun pã kpáwáiro.

⁵⁸ À tó ò swè kpáawa ògō té a zén, ògō a yāditenanŏ kūna kū yã kū à dà ó dizinŏnenŏ, ògō a ɔɔki gwa.

⁵⁹ Adua kū ma kè Dikiri ó Ludaa gō dŏn fānantē kū gwāanio. Àgō yã nna kpá makū a zòbleriia kū a gbē Isarailanŏ lákū gu dīgō dŏ nà,

⁶⁰ de andunia buri sīnda pínki le à dŏ kū Dikiri bi Ludame, a pānde kunlo.

⁶¹ À kù à á swè kpá Dikiri ó Ludaa mámmam, àgō a ɔɔki gwa, àgō a yāditenanŏ kūna lákū á kūna gbāra nà.

Dikiri ŏn sakēnaa

⁶² Akū kína kū Isarailanŏ ń pínki sa ò Dikiria.

⁶³ Sulemanu kennakūkɔo sa ò Dikiria kũ zùno dúbu baro awεεpla kũ sãno dúbu basuddo. Len kína kũ Isarailano n pínki Dikiri on sa kè ɛ.

⁶⁴ Zĩ pìia kína gbã bò on kũ à kú Dikiri kpé kpéleleaaɛ, akũ à sa'opo kũ òdi ká tén à té kũ ò gwe kũ póblewε gbao kũ kennakūkɔo sa nísio, zaakũ sa'oki kũ à kè kũ m̀gotεo kũ à kú Dikiri kpé kpéleleaa zɔkɔro, adi f̃ à s̃i pínkiro.

⁶⁵ Zĩ birea Sulemanu kũ Isarailano n pínki dikpe kè Dikiri n Ludanε ari gɔɔ suppla, akũ ò Kutadona dikpe kè gɔɔ suppla do. A pínki kè gɔɔ gẽro don-sari. Ò dasi manamana, ò bò zaa Lebo Amata ari à gèε pé Misila bùsu lézεki swaa.

⁶⁶ A gɔɔ sɔraakɔde zĩ à n gbáɛ, akũ ò lé zàa ò tà n bea kũ ponnao. N pɔ kè nna yã mana kũ Dikiri kè a zòbleri Dauda kũ a gbẽ Isarailanoɛ pínki yã.

9

Dikiri bo à suna Sulemanua

¹ Kũ Sulemanu Dikiri onn kàte à làka kũ a onnwo kũ zĩ kũ a pɔ kúano pínki,

² akũ Dikiri èra à bò à sùà a gèn pladeo lákũ à bò à sùà Gibiɔ nà

³ à pìnε: Ma adua kũ n kè kũ kúte kũ n kèmenεoo mà. Ma kpé kũ n bòo p̃i d̃ite ma p̃ó ũ, ma tó nigɔ kúa lakanaa sari. Ma wé nigɔ kúa, ma pɔ nigɔ kúa.

⁴ Mɔkɔn s̃o, tó n té ma zén súsu kũ nèεe purao lákũ n de Dauda bà, tó n yã kũ ma d̃itenneno kũna kũ ma yã'onnenano, tó nteni ma ɔɔki gwa,

⁵ mani n kpata zĩni péte Isarailano té, anigɔ lakana ṽiro, lákũ ma a lé sè n de Daudanε nà, ma p̃i a burino nigɔ kú Isaraila kpatan gɔɔ s̃inda pínki.

6 Tó məkōn ke n néno kpe limene sō, tó á ma dokayāno kū yā kū ma òteáreno kūnaro, tó a ge do tānanōi ari áteni n gbagba,

7 mani Isarailano bote búsu kū ma kpàrman, mani gí kpé kū ma òte ma pó ũ pìii, oni gō lalandi pó ũ, pina pó ũ buri sīnda pínkiné.

8 Bee kū kpé pì naasikeo, a yā ni bo gbē kū òten gēte a sareno sare. Oni suru gá ò pi: À kè dera Dikiri kè búsu dí kū kpé díooné lee?

9 Oni piñne: Kū ò pā kpà Dikiri n Luda kū à n dizino bote Misilai yāime. Ò zè kū tānāno, òteni n gbagba òten kúteñne. Abire yāin Dikiri kisira dí zīrma pínki.

Sulemanu yākēna kparano

10 Sulemanu on mèn pla pino kàe wè barome, Dikiri on kū a zīda beo. Abire gberan

11 à Galili búsu wēte kpà Taya kina Hiramua mèn baro, zaakū Hiramua sida lí kū pini lío kū wurao kpàa lākū à yei nà.

12 Kū Hiramua bò Taya à gèe à wēte kū Sulemanu kpàawanō gwà, adi kenero,

13 akū à pì: Ma gbē, wēte kpate takanōn n kpàma gwee? Akū ò tó kpà gu pìine Kabulu ari kū a gbārao.

14 Hiramua gīnake à wuraa kpàzā Sulemanune yā ton siikō.

15 Gbē kū Sulemanu n dá zòzīnno yān dí. Gbē pino mé ò Dikiri on kū Sulemanu onnwo zī kè. Ò Milo wèee tàta kū búsuuo, ò Yurusalemu bīni bò, ò era ò Azo kū Megidoo kū Gezao kèke ò kàte.

16 Misila kína Firi'auna lète Geza pìia yā, akū à sī à té s̄sa à Kanaa kū ò kú a gūnno dède, akū à kpà a nénogbēa zākena gba ũ goro kū à a kpàzā Sulemanua.

17 Akū Sulemanu èra à Geza pìi kèke à kàte kū Bètoroni gēi p̄so

18 kū Baalao kū Tadamō kū à kú a b̄usu gbārannanwo

19 kū wēte kū à kusuna kàtenno kū wēte kū a s̄gonō kū a s̄non kunno kū kpé kū à ye à do Yurusalemuno kū Lebanao kū b̄usu kū àten kí bleano p̄nki.

20 Buri kū ò de Isaraila ũrono: Am̄rino, Itino, Perizino, Ivinō kū Yebusi kū ò ḡno n̄ p̄nki,

21 gbē kū Isarailano dí f̄s ò n̄ dederono, n̄ buri kū ò ḡ n̄ b̄usu p̄nnon Sulemanu n̄ dá zòz̄in, akū òdigō z̄i p̄i ke le ari kū a gbārao.

22 Adi Isarailano da zòz̄inlo. Mók̄non à n̄ díte a z̄ikarino ũ, a ibanō, a kína dakeno, a gbēno don'aredeno, a s̄godeno, a s̄deno.

23 Mók̄nom̄e z̄i kū òten ke p̄i gbē z̄ok̄no ũ do, ò gbēnon wàa pla kū basuppla akurio.

24 Kū Firi'auna nénogbē bò Dauda wēten à tà a kpé kū Sulemanu bòaren, a gberan Sulemanu Milo wēee tàta.

25 Wē kū wēeo Sulemanu dìgō sa o ḡen aak̄k̄. Àdi sa'opo kū òdi ká tén à té kū kū kennakūk̄o sa'opo o sa'oki kū à bò Dikirin̄ea, àdi turaretiti kpata Dikiri are gwe do. Len à Dikiri on z̄ino kè le mámmam.

26 Kína Sulemanu gó'iteno kè Eziš Geba Elata sare Edomu b̄usun Isira Tēra léa.

27 Hiramū a góde kū ò ísira d̄no z̄i, akū ò di ísira musu l̄ele kū Sulemanu gbēno.

28 Ò gèe Ofi, ò wuraa sète gwe tɔn gëro ò sùo kína Sulemanune.

10

Seba bùsu saraunia suna Sulemanu kĩnaa

¹ Kū Seba bùsu saraunia mà lákū Sulemanu tó bò nà Dikiri yā musu, akū à sù a yó à gwa kū yā zĩ'ũ gbekanaao.

² À kà Yurusalemu kū a ìbanɔ dasidasi kū pó gbĩ nnanɔ kū wura sà zókɔɔo kū gbè bèereede kū lakuminɔ senanɔ, akū à gèe Sulemanu kĩnaa à yā kū à kú a nèsee gūn fàaii bò kãao pínki.

³ Akū Sulemanu yā kū à làlaawanɔ bòkɔtene pínki. A ke bókɔtena dí a furo.

⁴ Kū saraunia pì Sulemanu òndɔyānɔ mà pínki, akūsɔ à a be kū à bòo è

⁵ kū póble kū àdi blenɔ kū a ìbanɔ gwenaao kū a be zĩkerinɔ kunnaao kū n pókasanɔ kū a wèkpaaterinɔ kū sa'opɔ kū òdi ká tén à té kū kū à ò Dikiri ɔnnnɔ, yā pìi a kù gbāna, akū a lé wè.

⁶ Akū à pì kínane: N yākenanɔ kū n òndɔ baaru kū ma mà zaa ma bùsunwo bi yāpurame.

⁷ Mádi yā pìnɔ síro ari ma ge ma kao la, akū ma wé siale sà. Odi omene pínki sero fá! N òndɔ kū n aruzekenon de lákū ma a baaru mà nàla zà.

⁸ Mìnnadenome n gbènɔ ũ kū n ìba kū òdigɔ kú kúnwo gɔrɔ sīnda pínki, ògɔ n òndɔyā manɔ!

⁹ Ò Dikiri n Luda sáabu kpá, zaakū n yā kàagu, akū à n ka Isarailanɔ kpatan. Yenyĩ kū Dikiri vĩ kū Isarailanɔ gɔrɔ sīnda pínki mé à tò à n ka kína ũ, de ògɔ yā gɔgɔñne a zéa.

¹⁰ Akū saraunia pì kína gbà wura tɔn siikɔ kū pó gbĩ nnanɔ dasidasi manamana kū gbè bèeredenɔ.

Pó gbĩ nna kū à kína Sulemanu gbàa pìno zōkō, gbēke dí suone à kà le ziki doro.

¹¹ Hiramú gó'ite kū ò sù kū Ofio kū wuraaonŋ sù kū lí bèeredenŋ manamana kū gbè bèeredenŋ dŋ.

¹² Akū kína Dikiri on pónŋ kèo kū a zīda be pónŋ, à mŋonŋ kū gidigbonŋ kèo lèsirinŋne dŋ. Odi su kū lí pì burio à kà le ziki doro, odi wé si a takale doro ari kū a gbārao.

¹³ Pó kū Seba būsú saraunia pì yei pínki à gbèka kína Sulemanua, akū à a gbà, gba kū à kènne yōnkoyōnkŋonŋ baasi. Akū à èra à tà a būsun kū a ibanŋ.

Sulemanu gakurike

¹⁴ Wura kū àdi su Sulemanua wè kū wèeo dì ká tŋn baro awèe'aakō,

¹⁵ táfe kū táa'orinŋ kū lagatarinŋ kū Larubu kinanŋ kū a būsú gbē zōkōnŋ dì suone baasi.

¹⁶ À sēgbako zōkōnŋ kè kū wura kū ò gbēgbēeo mèn wàa do, ní baadi tikisii kà kiloo aakōkō kū a kusuo.

¹⁷ À sēgbako fítinnanŋ kèo dŋ, ní baadi tikisii ye à ká kiloo plapla. À sēgbako pìno kàte kpé kū òdi pì Lebana Líkpen.

¹⁸ Kína kíblegba zōkōŋ kè kū wisa sakaao, akū à wura atēne kùtea.

¹⁹ Gbàa pì didiki vī, a gbápeki mèn suddo. A kpenaki musu de mŋon kusuru sari. À gàsādikinŋ vī, músu taka kū ò kènŋon zezena gàsādiki pìno sare.

²⁰ Músuu pìnon zezena gbápeki pìnoa kpa pla, a pínki kà kuri awèepla. Odi gbàa pìi taka ke būsú ken zikiro.

21 Kína Sulemanu tokonɔ bi wuraame pínki. Kpé kũ òdi pi Lebana Líkpe pónɔ pínki bi wuraame atēne. Andurufu póke kú gwero, zaakũ òdi andurufu dite póke ũ Sulemanu gɔɔaro.

22 Kína gó'itenɔ dìgɔ dina ísiralá kũ Hiramú gónɔ. Wè aakɔ pínki òdigɔ su kũ wuraa kũ andurufuuo kũ wisa sakaao kũ gbakũnɔ kũ zànɔ.

23 Kína Sulemanu aruzeké kũ a òndɔo zɔkɔ de andunia kínanɔ pólá n pínki.

24 Baadi pínki ten zé wete à wé si Sulemanulé à a òndɔyá kũ Luda dànɛ a swèn ma.

25 Wè sīnda pínki baadi dìgɔ suné kũ a gbao: Andurufu pónɔ, wura pónɔ, utanɔ, zìkabonɔ, pó gbĩ nnanɔ, sōnɔ kũ baragbāsōnɔ.

26 Sulemanu sōgonɔ kũ sōnɔ kàkara. A sōgo pìnɔ kà wàa suppla, a sōnɔ sō dúbu kuri awεεpla. Òdi a sō pìnɔ gwa a sōgo wētɛnɔ gũn kũ a be Yurusalemuo.

27 Kína tò andurufu gɔ di Yurusalemu lán gbèè bà, akūsɔ sida lí kũ òdi kpé boo dasi lán bète lí bà sèn.

28 Òdi bo kũ Sulemanu sō pìnɔ zaa Misila kũ Silisia bùsuuome. Kína lagatarinɔ mé òdi gé lúlu gwe.

29 Òdi sōgonɔ lúlu Misila andurufu ɔgɔ mèn wàa aakɔmε, sōnɔ sō mèn basuppla akuri, akũ àdi era à sō pìnɔ yía Iti kínanɔa kũ Siria kínanɔ.

11

Sulemanu nɔnɔ

1 Kína Sulemanu yè buri pānde nɔgbēnɔi dasi. Firi'auna nénɔgbē baasi, akũ à Mɔabunɔ kũ Amɔninɔ kũ Edɔmunɔ kũ Sidɔdenɔ kũ Itinɔ sèse nɔnɔ ũ.

² Dikiri pì Isarailanŋe òsun buri pìno séro, zaakū oni n̄ sātεμε, de ò té n̄ t̄anan̄i. Bee kū abireo n̄ yenyī Sulemanu kù gbāna.

³ À k̄inanen̄o sèse n̄on̄o ũ gbēn̄on wàa aakō kū bas̄oro, akūsō à n̄o yìgisariden̄o vī d̄o wàa do kū bas̄oro. Akū a n̄o pìno a sātε.

⁴ Kū zīkū ten gēn, a n̄on̄o tò à tè t̄anan̄i, adi a swè kpá Dikiri a Ludaa mámmam lán a de Dauda bàro.

⁵ À tè Sidōden̄o t̄ana Asatorei kū Am̄nin̄o t̄ana M̄leki kū Luda z̄aagu.

⁶ À yā kū Dikiri yeiro kè, adi téi kū nèsedoo lán a de Dauda bàro.

⁷ Akū à gèe à t̄anagbagbaki bò s̄is̄i kū à kú Yurusalemu if̄aboki kpa musu M̄abun̄o t̄ana gina Kem̄sine kū Am̄nin̄o t̄ana gina M̄lekio.

⁸ Len à kè le a buri p̄ande n̄on̄one n̄ p̄inki, akū ò turaretiti kp̄ata n̄ t̄anan̄one ò sa òr̄ma.

⁹ Akū Dikiri Isarailan̄o Luda p̄o fè Sulemanui kū à kpe l̄ine a swè kúa doroyāi, zaakū Dikiri bò à s̄ua yā gēn pla.

¹⁰ Bee kū Dikiri p̄ine àsun té t̄anan̄i, adi yā kū Dikiri d̄ite p̄i maro.

¹¹ Akū Dikiri p̄ine: Zaakū n̄ kè le, n̄di ze kū ma bàka kunna k̄nwo yā kū ma d̄itenn̄oro, mani kpata s̄imma mà n̄ z̄òblerin̄o doke ká n̄ gēne ũ.

¹² Ama n̄ de Dauda yāi mani ke le n̄ ḡoro, n̄ n̄en mani kenε.

¹³ Bee kū abireo mani kpata s̄ia p̄inkiro. Buri leu don mani tó n̄ né p̄ine ma z̄òbleri Dauda kū Yurusalemu kū ma sè ma pó ũo yāi.

Sulemanu ibereŋo

14 Akū Dikiri tò Edomu gbē Adada kū à de kine ũ ibere sè kū Sulemanuo.

15 Goro kū Dauda ten zī ká kū Edomunō yā, a zīkarinō don'arede Yoabu gēe à Isarailanō gènō vī, akū à Edomu būsū gōgbēnō dède gwe ní pínki.

16 Akū kū a gbēnōn kú gwe ari mō suddo ari ò gēe ò Edomu būsū gōgbē pìnō dède ò ní pínki.

17 Kū Adada bàa sì, àten tá Misila kū a de ìba kenō. Goro birea sō Adada bi kefenname.

18 Ò bō Midia ò gēe Parani, akū ò Paranide kenō sè ò gēe kūnwo Misila kina Firi'auna kīnaa. Firi'auna kpé kpàa kū pòbleo kū zīte.

19 Adada yā kà Firi'aunane manamana, akū à a nanō Tapenesei dakūna kpàa nō ũ.

20 Akū Tapenesei dakūna pì né ì gōgbē ũ, òdi pine Genuba, akū Tapenesei né pì gwà Firi'auna onn kū Firi'auna nēnō lele.

21 Goro kū Adada kú Misila, à mà kū Dauda gà akūsō a zīkarinō don'arede Yoabu gà dō. Akū à pì Firi'aunane: Ñ ma gba zé mà tá ma būsun.

22 Akū Firi'auna a là à pì: Bó mé àten kīamma ma kīnaa, gbasa ní ye ò tá n būsunn? À wèa à pì: Póke ten kīamaro, ò ma gba zé dé!

23 Akū Luda tò dō Eliada né Rezō kū à bàa sì a dikiri Zoba kina Adadezane yā fūte Sulemanui.

24 Kū Dauda Adadeza gbēnō dède, akū Rezō gbēnō kàkaraai ò kē gbānamōnnerinō gā ũ, akū à gō ní don'arede ũ. Ò gēe ò vūte Damasuku, akū à gwe sì.

25 Rezōme Isarailanō ibere ũ ari Sulemanu wēndi lén, yākete kū Adada fūte baasi. À kpata blè Siria būsun, à gì Isarailanō kái.

Yeroboamu bona Sulemanu kpe

²⁶ Nɛbati né Yeroboamu bi Sulemanu ìba kemε. Eflaimu burimε, kũ à bò Zεrɛda, akũ à bò Sulemanu kpε. A da bi gyaanɔmε, a tón Zεrua.

²⁷ Lákũ à kè nà à bò kína kpɛn dí. Sulemanu wèε kũ òdi pi Milo tàta kũ bùsuuo, akũ à a de Dauda wèτε bĩni bò à pèkεε.

²⁸ Yeroboamu bi négɔgbɛ laakaridemε. Kũ Sulemanu è kefenna pì kokari vĩ, akũ à a dìτε zĩ gbāna kũ Yusufu burinɔ ten kε pì gbɛ zɔkɔ ũ.

²⁹ Gɔɔ birean Yeroboamu bò Yurusalemu, akũ à dàkarε kũ annabi Ahia, Silo gbɛo zén, à uta dufu dana. Ò kú sɛn gwe ní pla.

³⁰ Akũ Ahia a uta dufu pìi gà à kè à pàrapara leu kuri awεεpla.

³¹ Akũ à pì Yeroboamune à a paranaa pì sète mèn kuri, zaakũ Dikiri Isarailanɔ Luda pì: Mani Sulemanu bo kpatammε mà Isaraila buri leu kuri kpámma.

³² Mani buri leu do tónε ma zòbleri Dauda kũ Yurusalemu kũ ma sè Isaraila buri sɛnda pínki wèτεnɔ téo yāi.

³³ Mani kεnε ε, kũ à ma zukũna à gèε àτεn Sidɔdenɔ tāna Asatorε kũ Mɔabunɔ tāna Kεmɔsio kũ Amɔninɔ tāna Mɔlekio gbagba yāi. Adi témairo, adi yā kũ à manamεnε kero, adi ma ɔɔki gwaro, à ma dokayānɔ kũna lán a de Dauda bàro.

³⁴ Bee kũ abireo mani kpata bo a ɔĩ sānsānlo, zaakũ ma gĩnake ma a kè kína ũ ari a wèndi lémmε ma zòbleri Dauda kũ ma sè yāi, kũ à ma yāditenanɔ kũna akūsɔ à ma ɔɔki gwà.

³⁵ A nén mani kpata sí a ɔĩ mà Isaraila buri leu kurinɔ kpámma.

³⁶ Isaraila buri læu don mani tó a né p̀ine, de ma z̀bleri Dauda buri g̃ó kí blemene Yurusalemu g̃oro s̃inda p̀inki, w̃ete kũ ma s̃e ma tó g̃ó kúaa p̀i.

³⁷ M̃ok̃on s̃o, ma n se Isarailaño kina ũ, de ñg̃ó kí ble p̃ó kũ n p̃o yeiia p̀inki.

³⁸ Tó nten yã kũ ma d̃itene ke p̀inki, tó ñ témai, nten yã kũ à manamene ke, tó nteni ma õõki gwa akus̃ó ñ ma yãditenaño kũna lán ma z̀bleri Dauda bà, manig̃ó kú kũnwo, manig̃ó n buriño ká Isaraila kpatan g̃oro s̃inda p̀inki, lákũ ma Dauda buriño kàn ña.

³⁹ Mani Dauda buriño era kpe yã kũ ò k̃e p̃i yãi, ama adi ke g̃oro s̃inda p̀inkinlo.

⁴⁰ Sulemanu zé w̃ete à Yeroboamu de, akũ à f̃ute à bàa s̃i à tà Misila kina Sisaki k̃inaa, à g̃ó gwe ari Sulemanu g̃e à gào.

⁴¹ Sulemanu yã kparaño kũ ònd̃yã kũ à k̃eño p̀inki kú Sulemanu yãño takadan.

⁴² Sulemanu k̃e Isaraila buri s̃inda p̀inki kina ũ Yurusalemu w̃e buplame.

⁴³ Kũ à g̃à, ò a ṽi a de Dauda w̃eten, akũ a né Reoboamu ṽute a g̃ene ũ.

12

Isarailaño bona Reoboamu kpe

¹ Reoboamu g̃e Seke mu, zaakũ gwen Isaraila buri s̃inda p̀inki g̃een de ò a ká kina ũ.

² Kũ Nebati né Yeroboamu a baaruu mà, akũ à bò Misila à s̃u, zaakũ gwen à kun zaa g̃oro kũ à bàa s̃i Sulemanuñe.

³ Akũ Isaraila kũ ò k̃ò kàkara p̃iño a s̃isi, akũ ò g̃e ò yã ò læle kũ Reoboamu ò p̃i:

4 N de zĩ gbāna dàwɛɛ pāsĩpāsĩ. Mòkɔn sɔ, ñ zĩ gbāna pì kũ aso tìkisi kũ à diwɛɛo lago, óni mì natɛnnɛ.

5 Akũ à wèmma à pì: À tá gĩa ari gɔɔ aakɔ, gbasa à era à su. Akũ ò tà.

6 Kína Reoboamu yā pìi gbà gbě zɔkɔ kũ ò de a de Sulemanu ìba ũnɔnɛ à pì: Yā kpaten a è à mana mà we gbě pìnɔaa?

7 Akũ ò wèa ò pì: Tó n mì nàtɛnnɛ gbāra, akũ n yā mana wèmma, onigɔ de n zòblerinɔ ũ gɔɔ sɔnda pínki.

8 Akũ Reoboamu gì gbě zɔkɔ pìnɔ lédammai, à gèè à yā pìi gbà a ìba kefenna kũ ò né blè lɛɛlɛnɔnɛ.

9 À ñ lá à pì: Gbě kũ ò pìmenɛ mà zĩ gbāna kũ ma de dànnɛ lagoñnɛ pìnɔ, yā kpaten a è à mana ò sínlaa?

10 Akũ kefenna pìnɔ wèa ò pì: Gbě kũ ò pìnne n de aso tìkisii dìnnɛ ñ lagoñnɛ pìnɔ, ñ oñnɛ n ɔnekparɛ gbìgiri de n de pila.

11 N de aso tìkisii dìnnɛ, mòkɔn sɔ, ñni aso pì karañnɛ. N de wé tàmma kũ flàaomɛ, ama flà lèden ñni wé tãomma.

12 A gɔɔ aakɔde zĩ Yeroboamu kũ Isarailanɔ èra ò sù ò Reoboamu lè ñ pínki, lákũ à òñnɛ nà à pì, ò era ò su gɔɔ aakɔ gbera.

13 Akũ kína gì gbě zɔkɔnɔ lédammai à yā wèmma pāsĩpāsĩ.

14 À tɛ kefennanɔ lédammai à pì: Aso tìkisin ma de diàɛ, makũ sɔ mani aso pì karaáɛmɛ. Flàan ma de wé tãoáwa, makũ sɔ, flà lèden mani wé tãoáwa.

15 Akũ kína gì Isarailanɔ yā mai, zaakũ yā pìi bò Dikiri kĩnaamɛ, de yā kũ à ò Nebati né Yeroboamunɛ

annabi Ahia, Silo gbě gāi le à ke yāi.

¹⁶ Kū IsarailanƆ è kína gí n̄ yā mai, ò pìnɛ:

Ó bàka kú kū Daudaoro,

ó lé kú Yεε né yānlo.

IsarailanƆ, á baadi tá a bea!

Dauda buri, n̄ n zīda be kū!

Akū IsarailanƆ tà n̄ bea.

¹⁷ Isaraila kū ò kú Yuda burinƆ wēte gūnnƆn Reoboamu g̃ò n̄ kína ũ ado.

¹⁸ Kína Reoboamu a zòzī gbě zōkō Adoniramu zī IsarailanƆa, akū ò a pàpa kū gbèεo ò a dè. Akū kína Reoboamu fūte kū wānao à si a sōgo gūn à bàa si à tà Yurusalemu.

¹⁹ Len IsarailanƆ gí Dauda burinƆi le ari kū a gbārao.

²⁰ Kū IsarailanƆ mà n̄ pínki kū Yeroboamu sù, akū ò a sisi kōkakaranaa gūn, akū ò a kà Isaraila burinƆ kína ũ. Isaraila buri ke dí ze kū Dauda burinƆo doro, tó adi ke Yuda burinƆ baasiro.

²¹ Kū Reoboamu kà Yurusalemu, à YudanƆ kàkara n̄ pínki kū Biliaminu burinƆ. Zikarii pìnƆ gbēnƆn dúbu bakēndome. Akū òten gé zī ká kū IsarailanƆ, de ò le ò Sulemanu né Reoboamu kpata sínɛ ò kpáa dɔ.

²² Akū Luda yā sù Luda gbě kū òdi pi Semayaa à pì:

²³ N̄ o YudanƆ kína Sulemanu né Reoboamune kū YudanƆ n̄ pínki kū Biliaminu burinƆ kū gbě kparanƆ,

²⁴ makū Dikiri ma pì, àsun gé zī ká kū á Isaraila dakenƆoro. Á baadi tá a bea, zaakū yā kū à kèε pìi bò ma kīnaame. Akū ò yā kū Dikiri ònne mà ò tà.

²⁵ Yeroboamu Sɛkɛmu kũ à kú Ɛflaimu gu kpiden bĩni bò, akũ à vùten. Zaa gwen à gèe à Pɛnieli kèkè à kàte.

²⁶ Akũ à laasun lè à pì: Oni Dauda buri era kpatammɛ fá!

²⁷ Tó Isarailanɔ ten gé sa o Dikiri onn Yurusalemu, oni era ò ze kũ ní dikiri Yudanɔ kína Reoboamuomɛ, oni ma de ò ze kãao.

²⁸ Kũ kína yã pì gwà, akũ à wura zùsanɛ pì mèn pla, akũ à pì gbɛnɔnɛ: Isarailanɔ, á gena Yurusalemu mò lɛ. Á dikiri kũ ò á bóte Misilanɔn dí!

²⁹ Akũ à a do dìte Bɛteli, a do sɔ ari Dã.

³⁰ Akũ yã pì gòrɔnɛ durunna ũ, òdi gé donyĩ ke a done Bɛteli, a do sɔ ari Dã.

³¹ Yeroboamu kpé bò zùu pìnɔnɛ tãnagbagbakinɔa, akũ à gbɛ dìte sa'orinɔ ũ, bee kũ gbɛ kũ ò de Levi buri ũronɔ.

³² Akũ à mɔ sɔraakɔde gɔrɔ gɛrode dìte dikpɛ ũ lán Yudanɔ pɔ bà se, akũ à sa ò tãnagbagbaki kũ à kú Bɛteli pìia. À sa ò zùsanɛ kũ à pìi pìnɔa, akũ à sa'orinɔ dìte gwe.

³³ Akũ à sa ò sa'oki kũ à kè Bɛteli pìia mɔ sɔraakɔde gɔrɔ gɛrode zĩ. Gɔrɔ pìn à dìte a zĩda pɔyeinaaa dikpɛ ũ Isarailanɔnɛ.

13

Luda gbɛ lékena Bɛteli sa'okine

¹ Luda gbɛke bò Yudanɔ bùsun à sù Bɛteli lákũ Dikiri dànɛ nà gɔrɔ kũ Yeroboamu zena sa'oki pìi sare de a sa o.

² Akũ à lé kè sa'oki pìnɛ à pì: Sa'oki, sa'oki, Dikiri pì oni né i Dauda bea, oni tó kpánɛ Yosia. Àkũ mé

ani sa omma kũ tãnagbagbaki sa'ori kũ òten zĩ ke lanŋ, ani bisãsiri wãnŋ kpátamma.

³ Gwe gŋnŋ Luda gbẽ pì yã pì kena sèedaa òrĩne à pì: Sèeda kũ Dikiri òn dí. Sa'oki pì ni parakõre a túbu ni kóte.

⁴ Kũ kína Yeroboamu lé kũ Luda gbẽ pìi kè Beteli sa'oki pìine mà, akũ à ɔ d̀aa zaa sa'okia gwe à pì: À a kũ! Akũ ɔ kũ à d̀aa pìi gbàgbã, ani f̃ à kòko doro.

⁵ Akũ sa'oki pìi parakõre a túbu kòte lákũ Dikiri dà Luda gbẽ pìine à ò nà.

⁶ Akũ kína pì Luda gbẽ pìine: Ñ kúte kemene Dikiri n Ludane. Ñ wé keamene de ma ɔ le à su a gbèn. Akũ Luda gbẽ pì kúte kè Dikirine, akũ a ɔ sù a gbèn lán yã bà.

⁷ Akũ kína pì Luda gbẽ pìine: Ñ m̀ó ò gé ma bea ò p̀ó ble mà gba kenne.

⁸ Akũ à pì kína pìine: Bee tó n n aruzeke kpado kpàma, mani gé kúnworo. Mani p̀ó ble ke mà í mi gu dínlo,

⁹ zaakũ Dikiri p̀imene màsun p̀ó ble laro, màsun í mi laro, akũs̃ màsun era kũ zé kũ ma suooro.

¹⁰ Akũ à zé pãnde sè, adi zé kũ à sùo Beteli sé doro.

¹¹ Annabi zĩ ke kú Beteli gwe. Kũ a néno sù, ò yã kũ Luda gbẽ pìi kè gwe zĩ birea bàba n dené kũ yã kũ à ò ḱinaneeo pínki.

¹² Akũ n de n lá à pì: Zé kpaten à sèe? Akũ a néno zé kũ Luda gbẽ kũ à bò Yudanŋ b̀usun pìi sèe òne.

¹³ Akũ à p̀ĩne: À g̀ari ỳimene zaakine. Akũ ò ỳine ò a d̀i a kpe.

¹⁴ Kũ à p̀ete Luda gbẽ p̀iii, akũ à a lè vutena gbiri lí gbáru. Akũ à a là à pì: Luda gbẽ kũ à bò Yudanŋ

bùsumme n ũ yá? À wèa à pì: Makūme!

¹⁵ Akū annabi zī pì pìne: Ñ mós ò gé ma bea, ñ pò ble.

¹⁶ À wèa à pì: Mani f̄s mà era mà tá kūnworō. Mani f̄s mà pò ble ke mà í mi kūnwo gu dínlo,

¹⁷ zaakū Dikiri pìmene màsun pò ble ke mà í mi laro, akūsō màsun tá kū zé kū ma suooro.

¹⁸ Akū annabi zī pì pìne: Annabiin ma ũ lán n bà. Malaika ke mé à Dikiri yā òmene à pì mà pétenyī mà su kūnwo ma bea, de ñ pò ble ñ í mi. Ama éken annabii pì ten to.

¹⁹ Akū Luda gbē pì èra kāao, à pò blè a bea à í mì.

²⁰ Goro kū ò vutena pòblei, Dikiri yā sù annabi zī kū à sù kāao pìia,

²¹ akū à wiki lè Luda gbē kū à bò Yudanō bùsun pìia à pì: Dikiri n Luda pì, lākū n gi a yā mai nà, ndi yā kū à ònne maro,

²² n era n su n pò blè n í mì gu kū à ònne ñsun pò blenlo ñsun í minlo pìi, oni n vī kū n dizinoro.

²³ A pòblena kū a íminaaoo gbera, annabi kū à sù kāao pìi gàarii yīne zaakia.

²⁴ Kū à dà zén, akū à kpākū kū músuu, akū músuu pì a dè. A gèe gò ditena zén, akū zaaki kū músuu gò zena a gèe pìii.

²⁵ Kū gbē kū òten gētenō a gèe è wutena zén gwe kū músu kū à zena a sarēo, akū ò gèe ò a baaruu kpà wēte kū annabi zī pì kún.

²⁶ Kū annabi kū à sù kāao pì a baaruu mà, à pì: Luda gbē kū à gì Dikiri yā main gwe. Akū Dikiri a kpà músua, à a è'e à dè lākū Dikiri òne nà.

²⁷ Akū à pì a nénone: À gàari yīmene zaakine. Akū ò yīne.

28 À dà zén, akū à gèε à a gèε lè wutena, zaaki kū mūsuu zei. Mūsuu pì dí gèε pì sóro akūsō adi zaaki pì é'ero.

29 Akū annabii pìi Luda gbē pìi gèε sè à dì zaaki musu à sùo a bε wētεn, de à gè só dō à a vī.

30 Akū à a vī a zīda mirawεεn, à só dō à pì: Waiyoo ma gbē!

31 Kū à a vī à làka, à pì a nénεnε: Tó ma ga, à ma vī mirawεε kū ma Luda gbē pìi vīn à ó gè kpákūsū.

32 Zaakū yā kū Dikiri dānε à ò Beteli sa'oki musu kū tānakpε kū ò kú Samaria bùsu wētε tānagbagbakianō ni ke yāpura.

33 Bee kū abireo Yeroboamu dí kpε li a yāvānikēnaanero, à èra à Isaraila buri sīnda pínki dīte tānagbagbaki sa'orinō ū dō. Gbē kū ò ye ò gō tānagbagbaki sa'orinō ūn à n kē a ū.

34 Durunna kū à tò ò Yeroboamu burinō dúgu zō ò làka andunia gūnn gwe.

14

Annabi Ahia yā kū ani Yeroboamu le onaa

1 Goro birea gyā Yeroboamu négōgbē Abia kū.

2 Akū Yeroboamu pì a nanεnε: Ñ fute ñ n zīda lite, de òsun n dō ma nō ūro, ñ gé Silo. Annabi Ahia kú gwe. Àkū mé à pìmenε manigō de Isarailanō kīna ū.

3 Ñ burodi sé mèn kuri kū kàranō kū zó tūruuo, ñ géonε. Ani yā kū ani né pì le onne.

4 Akū Yeroboamu nanō kè le, à fute à gèε Silo à gè Ahia bεa. Ahia wé dí gu e doro, zaakū à zī kū a wé gō dāadāa.

⁵ Dikiri gīnake à ò Ahiane kŭ Yeroboamu nanŏ né ten gyā ke, akŭ àten su à yā gbekamma. Ñ one lán dí bà lán dí bà, zaakŭ tó à sù, ani a zīda litenne gbē pānde ūme.

⁶ Kŭ Ahia a gèse kīnii mà, àten gē kpén, à pì: Ñ gē Yeroboamu nanŏ! Bóyain n n zīda líte lee? Yā pāsīn Luda pì mà onne.

⁷ Ñ gé ò o Yeroboamune, Dikiri Isarailanŏ Luda pì, akāame a n se n gbēnŏ té, a n ke a gbē Isarailanŏ don'arede ū.

⁸ A kpataa bò Dauda burinŏ ōī, akŭ a n kan, ama n de lán a zòbleri Dauda bàro, kŭ à a yāditenanŏ kŭna, à téi kŭ nèsedoo à yā kŭ á yeii kè.

⁹ N yā vāni kè de gbē kŭ ò dònne arenŏla, n ge n tānanŏ kè n zīdane, mò kŭ n kāsano, akŭ n kpe liare, n a pŏ fē.

¹⁰ Abire yāin áni ásarū zī n burinŏa, áni n gōgbēnŏ kakate Isarailanŏ gŭn zòno kŭ zīdadeno n pínki, áni té na n bea, lākŭ òdi té na zùgbōŏa nà ari à té kŭ à láka pínki.

¹¹ Gbēdanŏ ni n buri kŭ oni gaga wētennŏ só, bāno ni n gbē kŭ oni gaga sènnŏ ble. Dikiri mé à ò le.

¹² Mōkōn sŏ nōgbē, ò fute ò tá be. Tó n gèseε pète wēte gŭn gōno, né pì ni ga.

¹³ Isarailanŏ ni a gè ōŏ ò a vī. Yeroboamu burinŏ té n pínki, àpiin oni vī ado, zaakŭ àkŭme ado Dikiri Isarailanŏ Luda yā mana lèa Yeroboamu onn.

¹⁴ Dikiri ni kīna pānde dite a gbē Isarailanŏne. Àkŭ mé ani Yeroboamu burinŏ dede. Gbāra dí! Bōŏŏ? Leme, tera dí!

¹⁵ Dikiri ni gò tŏ Isarailanŏa, oni gŏ lán leba kŭ

àten yīgā í gūn bà. Ani Isarailanŏ bŏte bùsu mana kŭ à kpà n̄ dizinŏa dín à n̄ fākŏa Yuflati bara dire, kŭ ò Asatore lí pètepete ò Dikiri pŏ fèone yāi.

16 Ani Isarailanŏ kpámma durunna kŭ Yeroboamu kè à Isarailanŏ dà a kenan yāi.

17 Akŭ Yeroboamu nanŏ fŭte àten tá. Kŭ à kà Tiza, kŭ à gèsee zè kpélelea gŏnŏ, akŭ négŏgbĕ pìi gà.

18 Ò a vī, akŭ Isarailanŏ ōŏ dŏ n̄ pínki lákŭ Dikiri ò a zòbleri annabi Ahia gāi nà.

19 Yeroboamu yā kparanŏn kú Isarailanŏ kínanŏ gīayākena takadan, zī kŭ à kànŏ kŭ a kíkeyānŏ pínki.

20 Yeroboamu kí blè wĕ̄ baro awεεplame. Kŭ à gà, akŭ a né Nadabu vŭte a gĕ̄ne ũ.

Yudanŏ kína Reoboamu

21 Sulemanu né Reoboamume Yudanŏ kína ũ. À kí blè a wĕ̄ bupla awεεdodemme, akŭ à kí blè Yurusalemu wĕ̄ gĕ̄ro awεεpla, wĕ̄te kŭ Dikiri sè Isaraila buri sīnda pínki wĕ̄tenŏ té de a tŏ gŏ kúa. A da tŏn Naama, Amŏni burime.

22 Yudanŏ yā kŭ Dikiri yeiro kè, ò a pŏ fĕ̄ne de n̄ dizinŏla n̄ pínki n̄ durunna kŭ ò kè yāi.

23 Ò tānagbagbakinŏ bŏ n̄ zīdane sīsi lei sīnda pínki musu kŭ lí zŏkŏ sīnda pínki gbáruo, ò gbènŏ kŭ línŏ pètepeten.

24 Bee se tānagbagbaki karuanŏn kú Isarailanŏ bùsun gŏgbĕnŏ kŭ nŏgbĕnŏ. Leme Isarailanŏ buri kŭ Dikiri pĕm̄mañnenŏ dà vāninŏ sĕ̄te le pínki.

25 Kína Reoboamu kíblena wĕ̄ sŏrode gūnn Misila kína Sisaki sù à lĕ̄te Yurusalemua.

26 À Dikiri ŏn aruzekenŏ kŭ kínabe pŏnŏ nākŏa à wura sĕ̄gbako kŭ Sulemanu pìnŏ sĕ̄te pínki.

27 Akū kína Reoboamu sēgbako pìnŋ gēne pì kū m̀gotēo à nà a be dogari don'arēdenŋne n̄ ǎ a be kpélelea.

28 Tó kína ten gé Dikiri ɔnn, dogarii pìnŋ dīgō sēgbako pìnŋ kūna. Tó ò era ò sù, òdi era ò kátē n̄ kpén.

29 Reoboamu yā kparanŋ kū yā kū à kènŋ pínki kú Yudanŋ kínanŋ g̃ayākēna takadan.

30 Reoboamu kú Yeroboamuo dīgō z̃i ká kú k̄so ɔrŋ s̄inda pínki.

31 Kū Reoboamu gà, ò a mira kpàkūsū kú a dizinŋ Dauda w̄ēten. A da tón Naama, Am̄oni burime. Akū a né Abia vùte a gēne ũ.

15

Yudanŋ kína Abia

1 Nebati né Yeroboamu kíblena w̄è baro plansaride gūnn Abia ḡō Yudanŋ kína ũ

2 à kí blè Yurusalemu w̄è aakōme. A da tón Maaka, Abusalomu burime.

3 À durunna kú a de kènŋ kè pínki, adi a z̃ida kpá Dikiri a Ludaa lán a dizi Dauda bàro.

4 Ama Dauda yāin Dikiri a Luda tò a buri kí blè Yurusalemu, à a buri pìi d̄ite a gēne ũ à tò Yurusalemu gbāna lè.

5 Zaakū Dauda yā kú Dikiri yeii kè, adi gí yā kú Dikiri d̄itene mairo ari a w̄èndi lén, tó adi ke yā kú à kè Iti buri Uriane baasiro.

6 Abia kú Yeroboamuo dīgō z̃i ká kú k̄so ari Abia w̄èndi lén.

7 Abia yā kparanŋ kū yā kú à kènŋ pínki kú Yudanŋ kínanŋ g̃ayākēna takadan.

⁸ Kū à gà, ò a vǐ Dauda wēten, akū a né Asa vùte a gēne ũ.

YudanƆ kína Asa

⁹ IsarailanƆ kína Yeroboamu kíblena wè barode gūnn Asa gǝ YudanƆ kína ũ,

¹⁰ akū à kí blè Yurusalemu wè bupla awεedo. A dai tón Maaka, Abusalomu burimε.

¹¹ Kína Asa yǎ kū Dikiri yeii kè lán a dizi Dauda bà.

¹² À pè tǎnagbagbaki karuanƆa a busun, akū à tǎna kū a dizinƆ kènƆ kòte pínki.

¹³ Bee se à a dai Maaka bò kpatan, kū à Asatorε lí ginaa pète yǎi. Kína Asa lí pìi zǝ à té nàa Kidironu guvuten.

¹⁴ À a zǐda kpà Dikiria ari a wèndi lén, ama adi tǎnagbagbaki kū ò bònƆ gbororo.

¹⁵ À wura kū andurufuuo kū pó pǎnde kū akǎa kū a deo dìte Dikiri pó ũnƆ sète à kàte Dikiri onn.

¹⁶ Asa kū IsarailanƆ kína Baasao dìgǝ zǐ ká kū kǝo ari n kíblena lén.

¹⁷ Baasa mé à gèe à lète YudanƆ búsuaa, akū àten bīni bo à lika Ramai, de gbēke sún bo ke à gē YudanƆ kína Asa busunlo yǎi.

¹⁸ Akū Asa andurufu kū wura kū à gǝ Dikiri on laasinnƆ sète kū pó kū ò kú a be laasinnƆ, à nà a ibanƆne n ɔǐ, akū à n zǐ Damasuku, Siria busu kína Benadada, TabirimƆ né, Eziǝ daikore kǐnaa à pì:

¹⁹ Ò lédokǝnƆ ke lákū ma de kū n deo kè nà yǎ. A andurufu kū wuraaon dí. N lédokǝnƆ kū n vǐ kū IsarailanƆ kína Baasao gboro, de à gomala kū a zǐkarinƆ.

20 Akū Benadada lédokɔ̃nɔ kè kū Asao à a zìkarinɔ gbàrɛ ò gèè ò lète Isaraila wētɛnɔ. Ò Iyon sɪ kū Dāo kū Abeli Betemakao kū Genesareti guo kū Nafatali burinɔ guo dɔ pínki.

21 Kū Baasa a baaruu mà, akū à bīnibona Ramaii tò à tà Tiza.

22 Akū kína Asa kpàkpaa kè Yudanɔne n̄ pínki, adi gbēke tè boro à pì, ò Rama gbènɔ kū lí kū Baasa ten bīni boonɔ sétɛ. Akū à bīni bòo à lika Geba kū à kú Biliaminu burinɔ gui kū Mizipao.

23 Kína Asa yā kparanɔn kú Yudanɔ kínanɔ gīayākena takadan, a négɔgbēkeyānɔ kū yā kū à kènɔ pínki kū wētɛ bīni kū à bònɔ. Kū à zī kù, gyā a kù a gbálanɔa.

24 Kū à gà, ò a mira kpàkūsū kū a dizinɔ a dizi Dauda wētɛn, akū a né Yosafata vùte a gēne ũ.

Isarailanɔ kína Nadabu

25 Yudanɔ kína Asa kíblena wè plade gūnn Yeroboamu né Nadabu kè Isarailanɔ kína ũ à kí blè wè plame.

26 À yā kū Dikiri yeiro kè à zè kū yā kū a de kè à Isarailanɔ dà durunna gūnwɔ.

27 Ahia né Baasa, Isaka buri lé kpàkūsūi gɔrɔ kū àkū kū Isarailanɔ ten lika Filisitini wētɛ Gibetɔi, akū à a dè gwe.

28 À a dè Yudanɔ kína Asa kíblena wè aakɔde gūmmɛ, akū à vùte a gēne ũ.

29 Kū à nà kíblenaaa, akū à Yeroboamu burinɔ dèdɛ n̄ pínki, adi n̄ gbēke tóro, à n̄ kákate lán Dikiri ò a zòbleri Ahia, Silo gbē gāi nà.

³⁰ Yā pìi kè le durunna kù Yeroboamu kè yāi, kù à Isarailanŋ dà a kenan à Dikiri Isarailanŋ Luda pŋ fèŋe.

³¹ Nadabu yā kparanŋ kù yā kù à kènŋ pínki kù Isarailanŋ kínanŋ gīayākenanŋ takadan.

³² Kína Asa kù Isarailanŋ kína Baasao zìi kà kù kŋo ari ñ kíblena lémmè.

Isarailanŋ kína Baasa

³³ Yudanŋ kína Asa kíblena wè aakŋde gūnn Ahia né Baasa kè Isarailanŋ kína ũ. À kí blè Tiza wè baro awèèsiikŋ.

³⁴ À yā kù Dikiri yeiro kè à zè kù Yeroboamu yākenao kù durunna kù à Isarailanŋ dà a kenanwo.

16

¹ Dikiri yā sù Anani né Yehua, akù à yā ò Baasanè à pì:

² Ma n bo bùsutitin, ma n ke ma gbè Isarailanŋ don'arède ũ, akù n ze kù Yeroboamu yākenao n ma gbè Isarailanŋ dà durunnakenan, akù ñ durunna pìnŋ ma pŋ fè.

³ Mŋkŋn kù n burinŋ, mani á dúgu zŋmè sà. Mani ke n onnne lákù ma kè Nebati né Yeroboamu onnne nà.

⁴ Gbèdanŋ ni n gbè kù oni gaga wète gūnnŋ só, bānŋ ni n gbè kù oni gaga sènnŋ ble.

⁵ Baasa yā kparanŋ, yā kù à kènŋ kù a négŋgbèkeyānŋn kù Isarailanŋ kínanŋ gīayākenanŋ takadan.

⁶ Kù Baasa gà, ò a vè Tiza, akù a né Ela vùte a gène ũ.

⁷ Dikiri yā pìi ò Baasanε kũ a burinƆ annabi Yehu, Anani né gāi, yā vāni kũ à kè à Dikiri pƆ fèonε lākũ Yeroboamu burinƆ kè nà yāi kũ Yeroboamu buri kũ à n̄ kakatεnƆ yāo dƆ.

IsarailanƆ kína Ela

⁸ YudanƆ kína Asa kíblena wè baraasƆƆro awεεdode gūnn Baasa né Ela kè IsarailanƆ kína ũ à vùte Tiza wè pla.

⁹ A ìbanƆ do Zimirime a sōgonƆ kpado gbě zōkō ũ, akũ à lé kpàkūsūi kũńwo. GƆƆ kũ í Ela kũ a begwari Aza kpén zaa Tiza,

¹⁰ akũ Zimiri gè à a dè Asa kíblena wè baraasƆƆro awεεplade gūn, akũ à vùte a gēne ũ.

¹¹ Kũ à kí blè gǔnƆ, akũ à Baasa burinƆ dèdè n̄ pínki, adi gōgbě ke tó a danenƆ ke a gbēnnanƆ téro.

¹² À Baasa buri pìnƆ kàkate n̄ pínki, lākũ Dikiri ò annabi Yehu gāi nà.

¹³ Baasa kũ a né Elao Dikiri IsarailanƆ Luda pƆ fène durunna kũ ò kè tāna pāpānƆ yā musu, akũ dƆ ò IsarailanƆ dà a kenan yāi.

¹⁴ Ela yā kparanƆ kũ yā kũ à kènƆ pínki kú IsarailanƆ kinanƆ gīayākεna takadan.

IsarailanƆ kína Zimiri

¹⁵ YudanƆ kína Asa kíblena wè baraasƆƆro awεεplade gūnn Zimiri kí blè Tiza gƆƆ suppla. GƆƆ birea Isaraila zìkarinƆ bùra kú Filisitini wète Gibetō sare.

¹⁶ Kũ zìkarii pìnƆ mà Zimiri lé kpàkūsū kũ gbēnƆ kínai à a dè, akũ ò n̄ don'arede Ōmiri kà IsarailanƆ kína ũ n̄ bùran gwe gǔnƆ.

17 Akū Ōmiri kū Isaraila zīkarinŋ fùtε Gibetŋ ò gèε ò līka Tizai.

18 Kū Zimiri è ò a wēte siawa, akū à didi à gè a be kpédidikōana musu gūn à té nàa, akū à té kū à gà

19 durunna kū à kè yāi. À yā kū Dikiri yeiro kè à zè kū Yeroboamu yākenaa. À durunna kè, akū dŋ à Isarailanŋ dà a kenan.

20 Zimiri yā kparanŋ kū lé kū à kpākūsū kūrwo Elaiio kú Isarailanŋ kīnanŋ gīayākena takadan.

Isarailanŋ kīna Ōmiri

21 Isarailanŋ kpàate leu pla. Ní kpadonŋ ye ò Ginati né Tibini ká kīna ũ, ní kpadonŋ sŋ, Ōmiri.

22 Kū gbē kū ò zè kū Ōmirionŋ gbāna de gbē kū ò zè kū Ginati né Tibinionŋla, akū ò Tibini dè, Ōmiri kí blè.

23 Yudanŋ kīna Asa kīblena wè baraakuri awεdode gūnn Ōmiri kè Isarailanŋ kīna ũ, à kí blè wè kuri awεepla. À kè Tiza wè suddo,

24 akū à Samaria sīsī lù Sema kū andurufuuo kiloo baaakŋ akuri, akū à wēte kàtea à tó kpàne Samaria kū Sema mé à sīsī pì vī yā yāi.

25 Ōmiri yā kū Dikiri yeiro kè à durunna kè de gbē kū ò dōne arenŋ pŋla ní pínki.

26 À zè kū Nebati né Yeroboamu yākenaa pínki. À Dikiri Isarailanŋ Luda pŋ fène kū durunna kū à kè tāna pāpānŋ yā musuo à Isarailanŋ dà a kenan dŋ.

27 Ōmiri yā kparanŋ kū yā kū à kènŋ kū a négŋgbēkeyānŋn kú Isarailanŋ kīnanŋ gīayākena takadan.

28 Kū à gà, ò a vī Samaria, akū a né Ahabu vùte a gēne ũ.

Isarailanŋ kína Ahabu

²⁹ Yudanŋ kína Asa kíblena wè bupla plansaride gūnn Ōmiri né Ahabu kè Isarailanŋ kína ū à kí blè Samaria wè baro awεεplame.

³⁰ À yā kū Dikiri yeiro kè de gbē kū ò dōne arenŋ póla ń pínki.

³¹ A zena kū Nebati né Yeroboamu durun-nakenaao dí kene yāke ūro, akū à Sidōdenŋ kína Etabaali nénégbē Yezebeli sè nŋ ū, akū à nà Baali tānagbagbanaaa, àdigŋ kútene.

³² À kpé bò Baaline Samaria, akū à a gbagbaki pète kpé pìi gūn.

³³ À Asera lí pèten dŋ à èra à Dikiri Isarailanŋ Luda pŋ fène de Isarailanŋ kína kū ò dōne arenŋ póla ń pínki.

³⁴ Ahabu gŋŋan Beteli gbē Iyeli Yeriko kèke à kàte. Kū à a bīni ē pète, akū a daudu Abiramu gà. Kū à a zé gbànŋ pète, akū a né kpede Segubu gà lākū Dikiri ò Nuni né Yŋsua gāi nà.

17

Kāakāannanŋ annabi Iliasu gwanaa

¹ Tisibe gbē Iliasu bò a bea Giliada bùsun à gèe à Ahabu lè à pì: Kū Dikiri Isarailanŋ Luda kū maten doi kunnaao, zaa wènla plí ni kpáro, legū ni maro, séde gŋŋ kū ma ò baasiro.

² Akū Dikiri yā sù Iliasua à pì:

³ N̄ fute n̄ gé ifāboki kpa, n̄ ute Keriti swawεen Yoda bara dire kpa.

⁴ Īnigŋ swa pì í mi. Ma dīte kāakāannanŋne ògŋ n̄ gwa gwe.

5 Akū à gèε à kè lákū Dikiri òare nà, à vùte Keriti swawεen Yoda bara dire kpa.

6 Kāakāannanŋ òigŋ sunε kū burodiiio kū nòbŋŋŋŋ kŋnkŋ kū ɔkŋsio, akū à òigŋ swa pì í mi.

Zarefa gyaanŋ Iliasu gwanaa

7 Gŋŋŋ pla gbera swa pì í bàba kū legū dí ma bùsuu pìnlo yāi.

8 Akū Dikiri yā sùà à pì:

9 Ñ fute ñ gé Zarefa Sidŋ bùsun, ñgŋ kú gwe. Ma gyaanŋ ke òite àgŋ n gwa gwe.

10 Akū à fùte àten gé Zarefa. Kū à kà wēte pìi sare, à gyaanŋ ke lè, àten yàka wε gwe. Akū Iliasu lé zù gyaanŋ pìi à pì: Ñ gé ñ sumεne kū ío, bee fíti, mà mi.

11 Kū àten gé tŋ, Iliasu èra à lé zù à pì: Ñ sumεne kū burodi kusuo ò.

12 Akū nŋgbē pìi pìne: Kū Dikiri n Luda kunnaao, bee burodi má vīro, séde wísiti okū ò kū à gŋŋ gbaka gūn kū nísio fíti tūruu gūn baasiro. A yàkaan maten wε la, de mà tá be mà pŋble keo, ò ble kū ma néo ògŋ ga dā.

13 Akū Iliasu pìne: Ñsun tó vīna n kūro. Ñ gé ñ ke lákū n ò nà, ama ñ burodi keo fíti ñ suomenε gīa, gbasa ñ n pŋ ke kū n néo.

14 Zaakū Dikiri Isarailanŋ Luda pì, wísiti ni láka gbaka pìi gūnlo, akūsŋ nísi ni láka tūruu pìi gūnlo ari gŋŋŋ kū ani tó legū ma bùsuu pìn.

15 Gyaanŋ pìi gèε à kè lákū Iliasu òare nà, akū pŋble mŋmā ari gŋŋŋ ūgbangba, àpìi kū a bedenŋ kū Iliasuo.

16 Wísiti dí láka gbaka pìnlo, akūsŋ nísi dí láka tūruu pìnlo, lákū Dikiri ò Iliasu gāi nà.

17 Abire gbera nɔgbē bede pì né ten gyã ke. Kū gyã gbāna kpà manamana, akū a wëndii bò.

18 Akū nɔgbē pìi pì Iliasune: Luda gbē, bó mé à ó ká kū n su ma kīnaaa? N su ma durunna dɔ Ludagu de à ma né de yāin yá?

19 Akū Iiasu pìne: Ñ n né pì kpáma. Akū à né pìi sì nɔgbē pì ɔī à dīdi kāao kpé musu gu kū à kīpan. À a wùte a gádoa gwe,

20 akū à ɔɔ dɔ Dikirine à pì: Dikiri ma Luda, mɔkɔn mé n tò gyaano kū ma kipa a bea né gà n pɔsira kpàì yá?

21 Akū à wùte à a zīda pòro négɔgbē pìla gēn aakɔ à ɔɔ dɔ Dikirine à pì: Dikiri ma Luda, ñ tó a wëndi era à su a mēe gūn.

22 Dikiri Iiasu ɔɔ dɔ mà, akū wëndii èra à sù né pìia à fùte.

23 Kū Iiasu négɔgbē pìi sè à kīpa kāao, à gè kāao kpén, akū à a kpà a daa à pì: Ñ gwa, n né pìi wëndii sù!

24 Akū nɔgbē pìi pì Iliasune: Má dɔ sà kū Luda gbēme n ũ. Dikiri yā kū à bò n lén bi yāpurame.

18

Iiasu kū Obadio

1 À gɔrɔ pla kè, akū Dikiri yā sù Iiasua legūmanasari wè aakɔde gūn à pì: Ñ gé ñ n zīda mɔ Ahabune, mani tó legū ma a būsun.

2 Akū Iiasu fùte àten gé a zīda mɔ Ahabune.

Kū nàa kè gbāna Samaria,

3 akū Ahabu a begwari Obadia sīsì. Obadia pìi sɔ à Dikiri vīna vī manamana.

4 Gɔrɔ kũ Yezebeli ten Dikiri annabinɔ dede yā, akũ Obadia n̄ gbē kenɔ sɛte gbēnɔn basɔro à n̄ úte gbèwɛenɔ gũn gbēnɔn bupla akurikuri, akũ à n̄ gwá kũ póbleo kũ ío.

5 Akũ Ahabu pì Obadiane: Ò dodo gunɔi ò gé ísɛbokinɔ kũ swawɛenɔn pínki. Òdigɔ dɔro ke óni sè le ò kpá ó sɔnɔa kũ ó baragbāsɔnɔ.

6 Akũ ò gu kpàate, n̄ baadi a zé sè.

7 Kũ Obadia tena, akũ ò kpàkũ kũ Iliasuo. À a dɔ, akũ à wùte a nèsele kutena à pì: Ma dikiri Iliasu, mɔkɔmmen gwe yá?

8 Iliasu wèa à pì: Makũme! N̄ gé o n dikiriine má kú la.

9 Akũ Obadia pì: Bó taarin ma kè, kũ nten makũ n zòbleri na Ahabune a ɔí à ma deɛ?

10 Ma sì kũ Dikiri n Ludao buri ke bùsu ke kun kũ ma dikiri gĩ gbēnɔ zírma ò n wɛtenyíro. Tó ò pì n̄ kũ gwero, àdi tó ò la dame.

11 Akũ nten omene dɔ mà gé mà o ma dikiri Ahabune kũ n̄ kú la yá?

12 Tó ma da zén, manigɔ dɔ gu kũ Dikiri Nini ni n sé à tá kũnworɔ. Tó ma ge ma ò Ahabune, tó à sù adi n ero, ani ma deme. Makũ n zòbleri sɔ má Dikiri vīna vī zaa ma kefennakegɔrɔa.

13 Ma dikiri Iliasu, kũ Yezebeli ten Dikiri annabinɔ dede, n̄di yā kũ ma kè maroo? Makũ mé ma n̄ gbēkenɔ sɛte gbēnɔn basɔro, ma n̄ úte gbèwɛenɔ gũn gbēnɔn bupla akurikuri, ma n̄ gwá kũ póbleo kũ ío.

14 Akũ n pìmene dɔ mà gé mà o ma dikiri Ahabune n̄ kú la yá? Ani ma deme.

15 Akũ Iliasu pì: Ma sì kũ Dikiri Zìkaride kũ

maten doiio, mani ma zīda mōne gbāra sà.

Iliasu kū Baali tǎnagbagbarinŋ Kaameli kpi musu

¹⁶ Akū Obadia gèe à dà Ahabule à yā pìi òne, akū Ahabu gèe da Iliasule.

¹⁷ Kū Ahabu Iliasu è, à pìnne: Isarailanŋ būsuderi, mǎkōmmen gwe yá?

¹⁸ Akū Iliasu pì: Adi ke makū mé ma Isarailanŋ būsuu dèro, mǎkōn kū n de bedenŋ ákōnŋ mé a dè, zaakū a pǎ kpà Dikiri yāditenanŋi a te Baalii.

¹⁹ Ñ Isarailanŋ sísi n pínki, ò dakare Kaameli kpi musu leelee kū Baali tǎnagbagbari gbēnŋn wàa pla kū bupla akurio kū Asera tǎnade gbēnŋn wàa pla kū òdi pǎ ble kū Yezebelionŋ.

²⁰ Ahabu Isarailanŋ sísi n pínki, akū à tǎnade pìnŋ kàkara Kaameli kpi musu.

²¹ Akū Iliasu nà gbēnŋi à n lá à pì: Á laasun nigō kpaatena ari bōremee? Tó Dikiri bi Ludame, à téi. Tó Baalime sō, à téi. Odi yáke wearo,

²² akū Iliasu pìnne: Dikiri annabinŋ té makū mé ma gō mado. Baali tǎnagbagbarinŋ sō, gbēnŋn wàa pla kū bupla akuriome.

²³ À zùsanŋ kpáwá mèn pla, tǎnade pìnŋ à mèn do sé ò zōzōkōre ò ká yàkala, òsun té naaro. Makū se mani a do keke mà ká yàkala, mani té naa sero.

²⁴ Mókōnŋ sō ò Baali sísi, makū sō mani Dikiri sísi. N gbē kū à mà, akū à sù kū téo, àkūme Luda ũ. Akū gbē sīnda pínki pì: Yā maname!

²⁵ Akū Iliasu pì tǎnade pìnŋne: À zùsa mèn do sé à keke káaku, zaakū ákōnŋ mé á dasi. À á tǎna sísi, ama àsun té naaro.

²⁶ Akū ò zùsa kū ò kpàmma sì ò kèkè, akū òten Baali sísi zaa kónko ari ifántē gèe káo m̀dangura. Òten ũ wā, òten lika sa'oki kū ò b̀oi, òten pi: Baali, òn yā mawá! Bee kū abireo odi yāke maro, adi yā mańmaro.

²⁷ Kū ifántē kà m̀dangura, akū Iliasu teni n̄ lalandi ke à pì: À wiki lé gbāna à kara, àkūme dikiri ũroo? Ke a laasun tà kpadome. Ke à gèe b̄nikpe keme. Ke à gèe w̄teame. Ke àten i ome, akū ádi a vuroo?

²⁸ Akū òten wiki lé kū k̀to gbānao, òteni n̄ z̄ida líli kū f̄nedao kū sário lákū òdi ke nà, ari aru ten pla n̄ m̀ea.

²⁹ Kū ifántē gò m̀ia, akū òten yā ya ari sa ɔkosi ogoro gèe à kào. Bee kū abireo adi yāke weńmaro, adi yā mańmaro, adi s̄a kpányĩro.

³⁰ Akū Iliasu pì parine: À namai la! Kū ò nài n̄ pínki, akū à Dikiri gbagbaki kū à gb̀roo kèkè àten bo.

³¹ À gb̀e s̀e m̀en kuri awẽẽpla Yakubu burino dasi lén. Yakubun Dikiri yā òne yā à pì òḡo pine sà Isaraila.

³² Kū à Dikiri gbagbaki pìi b̀o, akū à ẁee ỳ à likai. Ẁee pìi kà à í sí lita ḡero.

³³ À yàkaa kà sa'oki pìla, à z̀u pìi z̀z̀k̄ore à kà yàkaa pìia à pì: À í t̄o lo siik̄o, à kà sa'opo pìia kū yàkaa pìio.

³⁴ Kū ò t̀o, akū à pì: À era à t̄o do. Kū ò t̀o, akū à pì: À era à t̄o à ke g̀en aak̄o. Akū ò t̀o ari g̀en aak̄o.

³⁵ Í pìi bàa lè à lika sa'oki pìi ari ẁee pìi pà.

³⁶ Sa ɔkosi ogoro akū annabi Iliasu nài à pì: Dikiri, Ibrahĩ kū Isaakuo kū Isarailao Luda, ò t̄o ò d̄o

gbāra kŭ məkōmmε Isarailanŏ Luda ũ akūsŏ n zòbleriime ma ũ, maten yā dí ke kŭ məkŏn mé n ma dan yāi.

³⁷ Ñ yā mama Dikiri! Ñ yā mama, de gbě dínŏ le ò dŏ kŭ Dikiri, məkōmmε n Luda ũ akūsŏ nteni n nèse liteínne de ò era ò summa.

³⁸ Akŭ Dikiri té sù sa'obŏŏ pìia kŭ yàkaao kŭ gbènŏ kŭ bŭsuuo, ò té kŭ, akŭ í kŭ à kú wèεε pìn bàba.

³⁹ Kŭ gbènŏ è, akŭ ò wùte n nèsele kutena ò pì: Dikirime Luda ũ! Dikirime Luda ũ!

⁴⁰ Akŭ Iliasu dàinne à pì: À Baali tănagbagbarii pìnŏ kŭkŭ, n gběke sún pitiáwaro. Kŭ ò n kŭkŭ, akŭ Iliasu gèε kŭnwo Kisŏ guvuten à n dεεε gwe.

⁴¹ Iliasu pì Ahabune: Ñ gé pŏ ble n í mi, zaakŭ ma legŭ kīnii mà dŏ.

⁴² Akŭ Ahabu gèε pŏ ble à í mi. Akŭ Iliasu didi à gèε Kaameli mìsŏntea à vùte à mii kà tún.

⁴³ À pì a zīkeriine: Ñ gé gu gwa ísira kpa. Akŭ à gèε à gwà. Kŭ à sù à pì: Pŏke kú gwero. Akŭ Iliasu pìne à era à gé gwa dŏ, akŭ à gèε le ari gèn suppla.

⁴⁴ A gèn suppladeo zīkerii pìi pì: Ma legŭ è lokona serεε lán òla bà, àten fute ísira musu. Akŭ Iliasu pìne: Ñ gé n ò Ahabune à sŏgo dŏ sŏnŏa à gèn à kipa kpia ari legŭ gŏ gé a dādā.

⁴⁵ Legŭ ten sísi busebuse, zàga'īa fùte, akŭ legŭ mà manamana. Ahabu kú sŏgon, àten tá Yεzerili.

⁴⁶ Dikiri gbāna sù Iliasua, akŭ à a uta zŏkŏŏ kàkara à kŭ, à bàa lè à Ahabu kè ari à gèε káo Yεzerili.

19

Dikiri yā'ona kŭ Iliasuo Orεbu

1 Akū Ahabu yā kū Iliasu kèe bàba Yezebeline pínki, lákū à tãnade pìnŋ dèdè nà kū fēnedao ní pínki.

2 Akū Yezebeli légbāzā kè Iliasunε à pì: Ari zia mandara'i, tó mádi kenne lákū n kè tãnadenŋne nàro, tãnanŋ yā kemeŋe pāsīpāsī!

3 Akū vīna Iliasu kù, akū à fùte à bàa sì à a zīda miboki wète. Kū à kà Beseba, Yudanŋ būsun, gwen à a zīkerii tòn,

4 akū à tãa ò gbárannan gŋŋ do. À gèe à wùte sē lí gbáru, akū à adua kè à le à ga à pì: Dikiri, yā díkīna mōma le. Ñ ma wèndi sé gōnŋ, zaakū má de ma dizinŋlaro.

5 Akū à wùte àten i o sē lí pì gbáru.

Kánto malaikaa sù à ŋ kèa à pì: Ñ fute ñ pò ble.

6 Kū Iliasu gu gwà, akū à kàra asāna è kū í tūruuo katena a mīi. Akū à pò blè à í mī à èra à wùte.

7 Dikiri Malaikaa èra à sù a gèŋ pladeo, à ŋ kèa à pì: Ñ fute ñ pò ble, zaakū tá gbānan nten su o.

8 Akū à fùte à pò blè à í mī. Póble pì tò à gbāna lè, akū à tãa ò gŋŋ bupla fānantē kū gwāanio ari à gèe à kà Luda kpi kū òdi pì Orebua.

9 Akū à gè gbèwēen à ì gwe, akū Dikiri yā sùà à pì: Iliasu, bón nten ke laa?

10 À wèa à pì: Dikiri Luda Zīkaride, ma laakarīi fùte manamana, zaakū Isarailanŋ pā kpà n bàka kunna kūńwo yāi, akū ò n gbagbakinŋ gbòro ò n annabinŋ dèdè kū fēnedao. Makū mé ma gō mado, akū òteni ma we se.

11 Akū Dikiri pì: Ñ bo ñ gé ze ma are kpi musu, mani gète n are.

Zàga'īa gbāna fùte, àten kpi pìnŋ para àten gbèŋ wíwi Dikiri are, ama Dikiri kú īa pì gūnlo. īa pì

gbera zĩte yĩgāyĩgā, ama Dikiri kú zĩte yĩgāyĩgānaa pìi gūnlo.

¹² Zĩte yĩgānaa pìi gbera akū té bò, ama Dikiri kú té pìi gūnlo. Té pìi gbera akū kòto busεεε bò τεεεε.

¹³ Kū Iliasu kòtoo pìi mà, à a uta zōkō kù a wéa. Akū à bò à gèε à zè gbèwεεε pì léa, à mà ò pìare: Iliasu, bón nten ke laa?

¹⁴ À wèa à pì: Dikiri Luda Zĩkaride, ma laakarìi fùte manamana, zaakū Isarailanŋ pā kpà n bàka kunna kúnwo yāi, akū ò n gbagbakinŋ gbòro ò n annabinŋ dèdε kū fēnεdao. Makū mé ma gō mado, akū òteni ma wε se.

¹⁵ Akū Dikiri pìne: Ì era ò tá Damasuku gbárannan. Tó n ka gwe, ò Azaili ká Siria kína ũ,

¹⁶ ò Nimisi daikore Yehu ká Isarailanŋ kína ũ, ò Abeli Mεola gbē Safata né Elisa ke n gēne ũ annabi ũ.

¹⁷ Gbē kū bò Azaili fēnεda léi, Yehu mé ani a dε. Tó à bò Yehu fēnεda léi sō, Elisa mé ani a dε.

¹⁸ Bee kū abireo má Isarailanŋ kūna gbēnŋn dúbu suppla, kū ò gbēke dí kúte Baaline à lé pèaro.

Elisa sisinaa

¹⁹ Akū Iliasu fùte à bò gwe à gèε à Safata né Elisa lè, àten bú wí kú zùnŋ swa kuri awεεpla. Àkū mé à té zù swa kpεdei. Akū Iliasu nài à a gyabaa gò à dàala.

²⁰ Akū Elisa a zùnŋ tò gwe à bàa lè à bò à té Iliasu kpε, akū à pìne: Ì tó mà gé lé za ma de kū ma daoaa gīa, gbasa mà su mà tényĩ sà. Akū Iliasu pìne: Ì gé ò era ò su. Ì dō yā kū ma kènne.

²¹ Akū Elisa èra à gèε à a zùnŋ kùtu kpà à té kà kū a zù swa gbāngoo, akū à zùu pìnŋ nòbŋŋ fùfuu kè à kpà gbēnŋa ò sò. Akū à bò à tè Iliasui, à gò a plade ũ.

20

Benadada kũ a zĩkarinŏ likana Samariai

¹ Siria kĩna Benadada a zĩkarinŏ kàkara nĩ pĩnki. Kĩna gbẽnŏn baraakuri awɛɛplanŏn kũ kãao kũ nĩ sŏnŏ kũ nĩ sŏgonŏ. Akũ ò gèè ò lika Samariai ò lètɛa.

² Akũ à gbẽnŏ zĩ Ahabua wètɛ gũn à pì: Makũ Benadada ma pì,

³ n andurufu kũ n wuraaŏ gò ma pò ũ. N nŏ mananŏ kũ n né mananŏ gò ma pò ũ dŏ.

⁴ Akũ Isarailanŏ kĩna pì: Ma dikiri kĩna, makũ kũ pò kũ má vĩnŏ gò n pò ũ pĩnki lákũ n ò nà.

⁵ Akũ Benadada èra à gbẽnŏ zĩa dŏ à pì: Makũ Benadada ma gbẽnŏ zĩ ma n andurufu kũ n wuraaŏ kũ n nŏnŏ kũ n nénŏ làmma.

⁶ Zia mandara'i mani ma gbẽnŏ zĩmma ò n bɛ kpukɛ kũ n gbẽnŏ benŏ, oni á pò bèèrɛdenŏ sɛtɛ ò suomenɛ pĩnki.

⁷ Akũ Isarailanŏ kĩna a bùsu gbẽ zŏkŏnŏ sisi nĩ pĩnki à pìnnɛ: A è lákũ àtɛni ó lé wɛtɛ nà yá? Kũ à gbẽnŏ zĩma, à ma nŏnŏ kũ ma nénŏ kũ ma andurufuuo kũ ma wuraaŏ làma, mádi gíonero.

⁸ Akũ gbẽ zŏkŏ pìnŏ kũ gbẽ kparanŏ pìnɛ: N̄sun a yá maro, n̄sun wɛnɛro.

⁹ Akũ à pì Benadada zĩrinŏnɛ: À gé à o ma dikiri kĩnanɛ, pò kũ à là makũ a zòbleriia káakun mani kɛ. Pò kũ à làma kpɛkpɛ dín mani kɛro. Akũ zĩrii pìnŏ èra Benadadanɛ kũ légbāzā pìio.

¹⁰ Akũ à èra à gbẽnŏ zĩ Ahabua dŏ à pì: Tó Samaria bùsutiti gò à kà kũ ma gbẽnŏ le à dādā okũ dodo, tãnanŏ yá kɛmɛnɛ pāsĩpāsĩ!

11 Akū Isarailanŋ kína pì: À gé à onε, gbē kū àten zìka'uta da sún ãa dā lākū gbē kū à uta pìi bò à kàte bàro.

12 Kū Benadada yā pìi mà gɔɔ kū àten í mi kū a kína dakenŋ n̄ bizakutanŋ gūn, akū à pì a gbēnŋnε ò soru κε. Akū ò gèε soru κε.

Ahabu zìblena Benadadaa

13 Annabi ke sù à Isarailanŋ kína Ahabu lè à pìne: Dikiri pì, n zìkari dasinŋ è gwe yá? Áni n̄ nannε n ɔĩ gbāra, ãnigŋ dŋ kū akāame Dikiri ũ.

14 Akū Ahabu a là à pì: Dí mé ani abire κεε? À wèa à pì: Dikiri pì, n bùsu gu gbē zŋkŋnŋ kefenna zìkarinŋ mé oni κε. Akū Ahabu a là dɔ: Dí mé ani na zìia káaku? À wèa à pì: Mɔkŋmmε!

15 Akū Ahabu gu gbē zŋkŋnŋ kefenna zìkarii pìnŋ kàkara gbēnŋn wāa do kū baraakuri awεεplao. Akū à a zìkarinŋ kàkara n̄ pínki, ò kè gbēnŋn dúbu suppla.

16 Ò fùte wēten ifāntē kà mīdangura, gɔɔ kū í ten Benadada kū a kína dake pìnŋ de n̄ bizakutanŋ gūn.

17 Akū gu gbē zŋkŋnŋ kefenna zìkarii pìnŋ bôte káaku. Akū Benadada zìrinŋ gèε ò ònε, gbēnŋ ten bo Samaria.

18 Akū Benadada pì: Tó aafian òten sun yoo ke kū zìio, à n̄ kūkū bēnε.

19 Kū gu gbē zŋkŋnŋ kefenna pìnŋ bò wēten, zìkarinŋn té n̄ kpé,

20 akū n̄ baadi a ibεεε dè. Kū Sirianŋ lèkŋa, akū Isarailanŋ pèrímma, akū Siria kína Benadada kū a sŋde kenŋ bàa sì ò n̄ kē sŋ muŋu.

21 Akū Isarailanŋ kína bò à gèε à sŋdenŋ kū sŋgodenŋ dèdε à Sirianŋ ásarū kè manamana.

22 Annabi pìi èra à sù à IsarailanƆ kína lè à pì: Ñ n zìkarinƆ kara ñgõ kú soru gūn, zaakū tó Sètāgɔɔ kà, Siria kína ni era à su létemma dɔ.

23 Akū Siria kína ìbanƆ pìnɛ: Isaraila tānanƆ bi sīsī tānanƆmɛ. Abire yāin ní gbāna deóla. Tó óten zì ká kūńwo gusaran, ó gbāna nigõ deńla.

24 Ñ n kína dakenƆ lilin ke, ní don'arede pāndenƆ ditedite ní gbèn.

25 Séde n zìkarinƆ kū n sōnƆ kū n sōgonƆ gõ dasi lán káakupƆ kū n kurainƆ bà, ó zì ká kūńwo gusaran, ó gbāna ni deńla. Kína ní yā mà, akū à kè le.

26 Kū Sètāgɔɔ kà, Benadada SirianƆ kākara, akū à gèe zì ká kū IsarailanƆ zaa Afeki.

27 Ò IsarailanƆ kākara ò kusuna kèńne, akū ò gèéńyĩ. SirianƆ dāgula gu sīnda pínki, akū IsarailanƆ buraa kàte lán blè kpàsa fítinna leu planƆ bà, ò are dòkōa.

28 Akū Luda gbē pìi sù à pì IsarailanƆ kínane: Dikiri pì, zaakū SirianƆ ten da sīsīnƆ dikirin a ũ, guvute dikirin a ũro, áni a zìkari dasi díkīnanƆ nannɛ n ɔĩ, ñigõ dõ kū akāame Dikiri ũ.

29 Ní buraanƆ are dɔdɔkōana le ari gɔɔ suppla, a gɔɔ supplade pìn ò nà zīia. Akū IsarailanƆ Siria gèsedenƆ dède gbēnƆn dúbu basɔɔro zī pīa.

30 Kū gbē kparanƆ lèkōa ò sì Afeki wēten, akū a bīni lète à símma. Gbē pìnƆ kà gbēnƆn dúbu baraasɔɔro aweesuppla. Benadada sō à bàa sì à sì wēte pìn se, à gèe à ùte kpéne gūn.

31 Akū a ìbanƆ pìnɛ: O mà IsarailanƆ kīnanƆn gbēke vī. Ò uta kasanƆ dɔ ó pi, ò bà dɔ ó wakale, ò bo ò gé ò a le. Òdigõ dōro ke ani n tó kū wèndiio.

³² Akū ò uta kasanŋ ò ò ní pi, ò bàà ò ò ní wakale, ò gèè ò Isarailanŋ kína lè ò pì: N zòbleri Benadada pì ò a tó kū wèndiio. Akū Isarailanŋ kína pì: Ase à kpé kun yá? Ma gbēme.

³³ Yā pì kè gbē pìnŋne àlesi mana ũ, akū ò yā pì ò dà ò kù ò pì: Ee, Benadada bi n gbēme. Akū kína pì: À gé à a sé à su kāao. Kū Benadada sù, akū Ahabu pìne à gē kāao a sōgon.

³⁴ Akū Benadada pìne: Wēte kū ma de sì n deanŋ mani era mà kpámma, ñigō laga yía Damasuku lākū ma de kè nà Samaria. Akū Ahabu pì: Ò lédokōnŋ kè abire musu, má n gbarɛ. Akū à lédokōnŋ kè kāao à a gbàre.

Annabi yādana kína Ahabula

³⁵ Dikiri pì annabi gā gbēkene à o a gbēdakenɛ à a lé. Kū annabii pì òne, akū à gì.

³⁶ Akū à pìne: Zaakū ñdi Dikiri yā maro, tó o kēkōa gōnŋ, músu ni n demɛ. Kū ò kēkōa, akū músu a è à dè.

³⁷ Annabii pì gbēke lè dŋ, akū à pìne à a lé. Akū à a lè à kīna.

³⁸ Akū annabii pì biza kù a wéa à a zīda lite, akū à gèè àten kína dā zé léa.

³⁹ Kū kína ten gēte, akū annabii pì lé zùì à pì: Makū n zòbleri, kū ma gɛ zīlan, akū gbēke sù ma kīnaa kū gōgbē keo, à pì mágō a dākpā. Tó ma tò à pītima, ma wèndi lén gwe, kesō mani fīna bo kū andurufuuo kiloo bupla sōrosari.

⁴⁰ Kū ma laakarīi tà gu pāndea, akū gōgbē pì gēte. Akū Isarailanŋ kína pìne: Lākū oni wé tāmna nān n ò gwe.

41 À biza pìi gò a wéa likalika, akū IsarailanƆ kína a dɔ̀ annabi ũ.

42 Akū annabii pìi pìne: Dikiri pì, zaakū n gɔ̀gbɛ kū a d̄ite à ga gbàre, ïni ga a gēne ũ, n gbēnƆ ni gaga a gbēnƆ gēne ũ.

43 Akū IsarailanƆ kína dà zén à tà a bea zaa Samaria. A nèsee yàka à ãnn s̄isi.

21

Naboti geepi líkpe

1 Abire gbera Yezerili gbēke kun, a tón Naboti. À geepi líkpe v̄i gwe Samaria kína Ahabu be sare.

2 Akū Ahabu pìne: Ñ n geepi líkpe kpáma mà ke dò kara ũ, zaakū à kú ma be sare. Mani geepi líkpe kū à mana de abirela kpámma a gēne ũ. Tó ní yei, mani f̄ina bonne kū andurufuuo láku à kù nà.

3 Akū Naboti pì Ahabune: Kai, ani sí kero! Mani f̄o mà túbi kū ma dizinƆ tòmene kpámmaro.

4 Akū Ahabu nèsee yàka, à tà be kū p̄sirao kū Yezerili gbē Naboti pìne áni túbi kū a dizinƆ tòare kpáaro yāi. Akū à wùte a gádoa à are dò gb̄iia à ḡi p̄ó blei.

5 A nanƆ Yezebeli sù à a là à pì: Bó mé à n le n ãnn s̄isi, nídi p̄ó bleroo?

6 Akū à wèa à pì: Ma pì Yezerili gbē Nabotine à a geepi líkpe kpáma, mani f̄ina bone kū andurufuuo. Tó geepi líkpe pānden à yei s̄o, mani kpáa a gēne ũ. Akū à pì áni kpámaro.

7 Akū a nanƆ Yezebeli pìne: M̄ok̄on IsarailanƆ kí'ina yākenan dí yá? Ñ fute ñ p̄ó ble kū p̄onnao, mani Yezerili gbē Naboti geepi líkpe sínne.

8 Akū à takadanŋ kèkē kū Ahabu tóo à a tambari lèa, à kpàzākpāzā gbē zōkōnŋ kū kīne kū ò kú Naboti wēte gūnnōne.

9 Takada pìnŋ gūn à pì: À léyīgōrŋ ditē à a kpàkpa ke. À vuteki mana kpá Nabotia gbēnŋ té

10 à gbē ginanŋ wete gbēnŋn pla à ní káte a are, de ò yā dia ò pì à Luda kū kínao tó vāni sī. À a kū à bo kāao wēte kpe, á a pápa kū gbèeo à de.

11 Akū Naboti wēte gbē zōkōnŋ kū kínenŋ kè lákū Yezebeli ò takada kū à kpàzānēnŋ gūn nà.

12 Ò léyīgōrŋ ditē, akū ò vuteki mana kpà Nabotia gbēnŋ té.

13 Akū gbē gina gbēnŋn pla pìnŋ sù ò vùte a are, ò yā dia gbēnŋ wára ò pì à Luda kū kínao tó vāni sī. Akū ò a kù ò bò kāao wēte kpe ò a pápa kū gbèeo ò dè.

14 Akū ò légbāzā kè Yezebeline ò pì, ò Naboti pápa kū gbèeo ò dè.

15 Kū Yezebeli mà ò Naboti pápa kū gbèeo ò dè, akū à gèe à pì Ahabune: Ñ fute ò gé Naboti geepi líkpe kū à gionne pì sí n pó ũ, zaakū à kun doró à gà.

16 Kū Ahabu mà Naboti gà, akū à fute àten gé de à a geepi líkpe sí a pó ũ.

17 Akū Dikiri yā sù Tisibe gbē Iliasua à pì:

18 Ñ fute ò gé Samaria kína Ahabu le. À gèe Naboti geepi líkpe sí, à kú gwe.

19 Ñ onē makū Dikiri ma pì, à gbē dè à sù a túbi sín gwerroo? Ñ onē dŋ, gu kū gbēdanŋ Naboti aru sāsān, gwen oni àpii pó sāsān se.

20 Kū Ahabu Iiasu è à pì: Ma ibere, ari tera nídi ma tóroo? Akū Iiasu pìne: Ee, mádi n tóro, zaakū n

n zĩda dà yā kũ à vāni Dikirine kenan.

²¹ Akũ Dikiri pì áni sunyĩ zĩmma áni n burino kakate, n gōgbē ke ni gō Isarailano bũsunlo, bee zĩdade kesō zò.

²² Áni ke n onne lākũ à kè Nebati né Yeroboamu onne nà, lākũ à kè Ahia né Baasa onne nà, zaakũ n Isarailano dà durunnakenan n a pō fēne.

²³ Yezebeli sō, Dikiri pì gbēdanō ni a só Yezirili bĩni sare.

²⁴ Gbēdanō ni n gbē kũ oni gaga wēte gūnnō só, bānō ni n gbē kũ oni gaga sēnnō ble.

²⁵ Gbēke kun ziki kũ à a zĩda dà yā kũ Dikiri yeiro kenan lán Ahabu bàro, akūsō a nanō Yezebeli dì té káagu.

²⁶ À yā kũ ò a tēnō kè manamana, à tè tānanōi lán Amōrinō kè nà, kũ Dikiri pēm̄ma Isarailanone.

²⁷ Kũ Ahabu mà le, akũ à a uta gà à kè à uta kasanō dà ari à ìo, akũ à lé yĩ à gò té kũ pōsiraō.

²⁸ Akũ Dikiri yā sù Iliasua:

²⁹ N è deran Ahabu a zĩda nàtemene nà yá? Zaakũ à a zĩda nàtemene, mani yā vāni pì ke a onne a gōrōaro. A négōgbēn mani yā vāni pì ke a onne.

22

Mikaya annabikēyā vāni ona Ahabunē

¹ À kà wè aakō kũ Siriano kũ Isarailano dí zĩ ká kũ kōoro.

² A wè aakōde pì gūnn Yudanō kína Yosafata gèe à Isarailano kína lè.

³ Isarailano kína pì a gbēnōne: Á dō kũ Ramō Giliada bi ó pōme yāroo? Ama ódi a sina Siria kínaa yā kekero.

4 Akū à Yosafata là à pì: Ìni gé kūmao zì ká kū Ramo Giliadadenoro? Akū Yosafata wèa à pì: Pó dokōnōme ó ũ, ma gbēno bi n gbēnōme. Ma sōno bi n sōnōme.

5 Akū à èra à pìne: Ñ Dikiri gbeka n ma gĩa.

6 Akū Isarailano kína annabino kàkara lán gbēnon wàa pla bà, akū à n lá à pì: Mà gé zì ká kū Ramo Giliadadenon yá, ke màsun géro? Akū ò wèa ò pì: Ñ gé! Dikiri ni n nanne n oĩ.

7 Akū Yosafata pì: Dikiri annabi ke kú la ò a laroo?

8 Akū Isarailano kína wèa à pì: Gōgbē ke kun do, a tón Mikaya, Imlā néme. Ani fō à yā gbekawere Dikiria, ama má yeiro, zaakū àdi yā mana omene zikiro, séde a vāni. Akū Yosafata pì: Ñsun o lero kína!

9 Akū Isarailano kína a ibanō doke sisi à pìne: Ñ gé n Imlā né Mikaya sisi à su likalika.

10 Isarailano kína kū Yudano kína Yosafatao baadi a kible'uta dana, ò vutena n kiblegbaaa pōwegbēki kū à kú Samaria bñileā, akū annabii pìnon ten annabikeyā o n are n pínki.

11 Kenana né Zedekia mōsi pì lán bēne bà à pì: Dikiri pì bēne dínōn ìni Siriano zōzōo n n dede n pínki.

12 Akū annabii pìnon ten yā dokōno o n pínki òten pi: Ñ gé léte Ramo Giliadaa, ìni fuaro. Dikiri ni n nanne n oĩ.

13 Gbē kū à gēe Mikaya sisi pìne: N annabi dakeno lé kè dokōnon yee! Yā nnan òten o kìnane. Ñ yā dokōno pì o se n yā nna one.

14 Akū Mikaya pì: Ma sì kū Dikiri kunnaao, yā kū Dikiri òmenen mani o kínane.

15 Kū à kà, akū kína a là à pì: Mikaya, ò gé zì ká kū Ramo Giliadadenon yá, ke òsun géro? Akū à wèa à pì: Ñ gé létemma! Ìni fuaro. Dikiri ni ñ nánne n oĩ.

16 Akū kína pìne: Gèn ũgban mani n da ñ sí kū Dikirio kú yāpuran ìni omeneε?

17 Akū Mikaya pì: Ma Isarailano è fákōana sīsīno kpadoa lán sã kū ò dāri vīrono bà. Akū Dikiri pìmene, gbē pìnon don'arede vīro. Ñ baadi tá a bea aafia.

18 Akū Isarailano kína pì Yosafatane: Ñdi ma gweroo? Mádi onne kú àdi yā nna omene zikiro, séde a vāni?

19 Akū Mikaya èra à pì: Ñ Dikiri yā ma! Ma Dikiri è vutena a kpatan, ludambe zikarinō zeze a sare ñ pínki oplai kú ozeo.

20 Akū Dikiri pì: Dí mé ani òndō kemene Ahabune à gé léte Ramo Giliadaa de à ga gwee? Akū gbēke pì la, gbēke pì la do.

21 Akū nini ke bò à sù à zè Dikiri are à pì: Makū mé mani gé òndō kene. Akū Dikiri a là à pì: Ìni ke deramεε?

22 Akū à wèa à pì: Mani gé mà ke nini ékede ũ mà yā sóso mà ká a annabinone ñ lén. Akū Dikiri pì: Ìni òndō kene, ìni fuaro. Ñ gé ke le.

23 Len Dikiri tò nini ékede pì yā sóso à kà n annabi dīnone ñ lén le ñ pínki. Sunyīn Dikiri kpānyī.

24 Akū Kenana né Zedekia gèe à Mikaya sãn kè à pì: Boren Dikiri Nini bòma à gèe à yā ònneε?

25 Akū Mikaya wèa à pì: Ìni dō zī kū n bàa lè n ge

ute kpénen.

²⁶ Akū Isarailanŏ kína pì: À Mikaya kū à tá k̄āo wēte kína Amŏ kū ma né Yoasio k̄īnaa,

²⁷ á oñne ma pì ò a da kpésiran, ògŏ burodi kpáa kū ío fitifiti ari mà gé suo aafia.

²⁸ Akū Mikaya pì: Tó n ge n su aafia, séde adi ke Dikiri mé à yā ò ma gāiro. Akū Mikaya era à pì: Asa á baadi pínki ma yā pìi màa?

Ahabu gana zaa Ramŏ Giliada

²⁹ Isarailanŏ kína kū Yudanŏ kína Yosafatao gèe Ramŏ Giliada.

³⁰ Akū Isarailanŏ kína pì Yosafatane: Mani ma zīda lite mà si zīn. Mŏkŏn sŏ, ògŏ kú la kū n kible'utao dana. Akū Isarailanŏ kína a zīda lite à sì zīn.

³¹ Siria kína ḡīnake sŏ à ò a sŏgo don'arede gbēnŏn baraakuri awεεplanŏne à pì: Àsun are dŏ gbēkea zīnlo, bee díme, séde Isarailanŏ kína ado.

³² Kū sŏgo don'arede pìnŏ Yosafata è, òten da Isarailanŏ kiname. Kū ò sŏ dàa, akū Yosafata wiki lè.

³³ Kū ò è Isarailanŏ kīnanlo, akū ò a tò gwe.

³⁴ Kū gbēke kàa gbàre, akū à gèe à Isarailanŏ kína pà, à gèe a mò'uta pekereki dagura. Akū à pì a sŏgodene: Ñ sŏ lé lite ò bo zīn, ò ma kīnname gwe.

³⁵ Zīi pì gbāna kpà zī birea, akū ò kína pì kūkūna a sŏgo gūn, ò are dŏ Siriana. Gu kū ò a kīnnan pì ten aru bo àten kóte sŏgo gūn. Zī pīia ŏkŏsin à gà.

³⁶ Kū ifántē ten gē kpén, zīkarinŏ wiki kàkara ò pì, baadi tá a būsun ari a be wēten.

³⁷ Len kína pìi gà le, akū ò a gèe sè ò sūo Samaria ò a vī.

38 Ò a s̄go p̄ipi Samaria íkákia, gu k̄u karuanƆ ði zú on, akū gbēdanƆ sù ò a aru s̄s̄á lákū Dikiri ò nà.

39 Ahabu yā kparanƆn kú IsarailanƆ ḱinanƆ ḡiayākena takadan, yā k̄u à kènƆ pínki k̄u kpé k̄u à bò k̄u wisa sakaaƆ k̄u wētε k̄u à k̄k̄ε à kàtenƆ.

40 K̄u Ahabu gà, akū a né Azia vùte a gēne ũ.

YudanƆ ḱina Yosafata

41 IsarailanƆ ḱina Ahabu ḱiblena wè siik̄ode gūnn Asa né Yosafata kè YudanƆ ḱina ũ.

42 A wè̄ baraakuri awεεs̄s̄orode gūnn à kè ḱina ũ, akū à ḱi blè Yurusalemu wè̄ baraas̄s̄oro. A da tón Azuba, Sili néme.

43 À zè k̄u a de Asa yākenanƆ zé s̄inda pínki gūn, adi pānero, à yā k̄u Dikiri yeii kè. Bee k̄u abireo adi t̄anagbagbaki k̄u ò bònƆ gbororo. Ò kpé òten sa oa òten turaretiti kpáta gwe.

44 Yosafata k̄u IsarailanƆ ḱinao kú k̄u k̄s̄o aafia.

45 A yā kparanƆn kú YudanƆ ḱinanƆ ḡiayākena takadan, a néḡs̄gbēk̄eyānƆ k̄u z̄i k̄u à kànƆ pínki.

46 T̄anagbagbaki karua kpara k̄u ò ḡò a b̄usun zaa a de Asa ḡr̄anƆ, à p̄ém̄ma ḡs̄gbēnƆ k̄u n̄gbēnƆ ñ pínki.

47 Ed̄omu b̄usu ḱina v̄i ḡr̄o birearo, séde gbē z̄ók̄ k̄u YudanƆ ḱina ðite.

48 À gó'ite lagatabonƆ kè de ò gé wura sé Ofi, ama odi le ò bo k̄u táo ísiralaro, zaakū gó p̄inƆ w̄wi zaa Eziš Geba.

49 Ḡr̄o birean Ahabu né Azia p̄i Yosafatanε à tó a gbēnƆ da ísira musu k̄u a gbēnƆ l̄εεε, ama Yosafata dí wero.

50 K̄u Yosafata gà, ò a mira kpàk̄ūsū k̄u a dizinƆ a dizi Dauda wēten, akū a né Yoramu vùte a gēne ũ.

IsarailanƆ kína Azia

⁵¹ YudanƆ kína Yosafata kíblena wè gẽro awεεplade gūnn Ahabu né Azia kè IsarailanƆ kína ũ Samaria, à kí blè wè pla.

⁵² À yã kũ Dikiri yeiro kè à zè kũ a de kũ a dao yão kũ dɔ Nεbati né Yeroboamu kũ à IsarailanƆ dà durunnakenan yão.

⁵³ À dò Baalii, à a gbàgba, akũ à Dikiri IsarailanƆ Luda pɔ fɛ̀nε lákũ a de kè nà.

Luda yá takada kú Bisá yáo
Portions of the Holy Bible in the Busa language of
Nigeria

copyright © 2005 SIM International

Language: Bisá (Busa)

Translation by: SIM

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

8631d380-7d17-5581-abf9-174814e8ccc3